

Επισκόπου Ματθαίου
ΠΑΥΛΟΥ ΝΤΣ ΜΠΑΠΙΣΤΣΕΡ

Η ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΗΜΕΡΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ

Η ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΠΑΧΑΦΑ - ΚΥΡΕΟΣ 1999

Pavel de Balliester, Episcop de Nazianz

CONVERTIREA MEA LA ORTODOXIE

*„Să fiți gata totdeauna să răspundeți oricui
vă cere socoteală despre nădejdea voastră”
(I Petru 3,15)*

Traducerea a fost făcută după originalul în limba greacă: *Η μεταστροφή μου στην Ορθοδοξία, Επισκόπου Ναζιανζού Παύλου ντε Μπαγιεστέρ*, Sf. Mănăstire Stavropighială Mahera,
C.P: 25272, 1308 Lefkosia, Cipru,
Tel.: 00357 22359334, Fax: 00357 22359333
E-mail: grammateia@maherasmonastery.org.cy

Copertă I: Tânărul Francisc, călugăr franciscan (capucin)

Informație istorică: Volumul de față a fost editat pentru prima dată în 1954 de către autorul ei, Pr. Pavel de Balliester, cu titlul: „*Convertirea mea la Ortodoxie*”.

Prezenta ediție, a cărei text a fost trecut din registrul inițial (katharevousian, n. trad.) în limba neogreacă, s-a publicat în iulie 2009, în 5000 de exemplare.

ISBN: 978-9963-648-20-7

Prezenta lucrare este o mărturie autentică și cutremurătoare a unui fost călugăr catolic, care și-a stabilit ca prioritate în viață găsirea Adevărului. Punctul de plecare a fost un document pe care l-a descoperit pe când ordona și evalua cărțile din biblioteca mănăstirii de care aparținea. Acest document a declanșat înlăuntrul său o criză a conștiinței, care l-a condus la conflictul cu părintele său duhovnic, cu prietenii, cu frații din mănăstire, cu ierarhia și chiar cu biserica sa, cu toate dogmele și „adevărurile” ei.

Anevoiosul drum al acestui călugăr, după cum este amintit în cartea „Convertirea mea la ortodoxie”, constituie încă o pildă că, pentru dobândirea Adevărului, orice om este dator să jertfească totul.

Recomandăm citirea acestei cărți, ca o lucrare de strictă necesitate, tuturor celor care se fac următori bisericii papale. De asemenea, este un ajutor extraordinar

pentru ortodocși, care să-i facă să înțeleagă și să aprecieze mai bine marele dar pe care l-am primit de la Dumnezeu, acela de a fi membre ale Trupului lui Hristos.

Asasinarea P.S. Pavel de Balliester nu a putut pune capăt lucrării sale. Cartea sa rămâne o mărturie împotriva rătăcirii papale, toate cele afirmate fiind probate deplin prin documentele papale și arhivele oficiale ale papalității. Este mișcător faptul că cineva a putut vedea atât de limpede că papismul nu este pur și simplu o erezie izvorâtă din rătăcire, ci și din falsificarea intenționată a adevărului, jertfit pe altarul puterii papale..

<http://www.christianbook.gr/>

Cuprins

Prolog

Două cuvinte către cititor

- 1. Primele îndoieli**
- 2. Sfaturile duhovnicului**
- 3. Monarhia Papei**
- 4. „Tu ești Petru...”**
- 5. Începutul disputelor**
- 6. „Ieșiți din ea, poporul meu...” (Apocalipsa 18,4)**
- 7. Către Lumină**
- 8. Întâlnirea cu adevărul**

Necrolog: *Pavel de Balliester, Episcop de Nazianz*

Anexă fotografică

Prolog – la ediția din limba greacă -

Binecuvântat fie Dumnezeuul Părinților noștri, Care ne-a învrednicit să ducem la bun sfârșit această lucrare duhovnicească, atât de potrivită pentru vremurile noastre.

Această carte a fost scrisă de P.S. Pavel de Balliester, spaniol de origine și fost călugăr catolic, în care descrie experiența personal-emoțională legată de cunoașterea Ortodoxiei. Această întâlnire cu Ortodoxia l-a condus către Adevăr, Care nu este altul decât Hristos.

Aflându-l pe Hristos, de fapt, aflat fiind el însuși de Hristos, și-a dat seama de lipsurile și de îndepărtarea de Dumnezeu a Bisericii romano-catolice. Din acest motiv, se și îndreaptă către Ortodoxia Răsăritului, a Bizanțului, a Sfintei Tradiții. Această convertire a fost consemnată și publicată în anul 1954.

Actualitatea cărții de față ne-a determinat să o reedităm. Am considerat acest lucru imperios necesar, întrucât aduce o contribuție majoră pentru „noua eră” în care trăim, a globalizării și a dialogului interconfesional.

Mărturia unui fost catolic convertit la Ortodoxie, conferă – se înțelege, ambelor părți – informații prețioase și un model de viață. Pe de o parte, arată abaterea și despărțirea Bisericii romano-catolice de trupul Bisericii lui Hristos, iar pe de altă parte, păstrarea și moștenirea Adevărului predanisit, de către Biserica Ortodoxă. În plus, prin exemplul vieții sale, prezintă modul în care se poate realiza unirea celor două, a Bisericii Romano-catolice cu cea Ortodoxă.

Astfel, această carte poate și urmărește să constituie un manual ce prezintă date și moduri de abordare ale dialogului interconfesional.

Cu ocazia împlinirii a cincizeci și cinci de ani de la prima ediție a cărții și a douăzeci și cinci de ani de la moartea martirică a autorului ei, o reedităm anul acesta „întru cinstea și pomenirea” iubitului de Dumnezeu P.S Pavel de Balliester, episcop de Nazianz.

În această ediție, textul a fost redat în limba demotică, întrucât registrul katharevousian al originalului ar îngreuna înțelegerea acestuia de către cititorul „mai puțin școlit” de astăzi.

Exprimăm mulțumirile noastre către Preacuviosul Părinte Arhim. Nectarie, egumenul Mănăstirii Sfânta Treime din Mexic, care ne-a pus la dispoziție fotografiile cu Părintele Pavel.

Ne rugăm ca cititorii acestei cărți să se folosească, întru slava Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și spre cinstirea Preabinecuvântatei și slăvitei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei și Pururea Fecioarei Maria, Maheriotissa.

Epifanie, episcop de Lidra, egumenul Sfintei Mănăstiri Stavropighiale „Mahera” și ai mei frați întru Hristos

Sfânta Mănăstire „Mahera”, 25 martie 2009

Capitolul 1

Primele îndoieli

Lunga și anevoioasa istorie a convertirii mele la Ortodoxie a început într-o zi, pe când mă ocupam de reorganizarea cataloagelor din biblioteca mănăstirii romano-catolice din care făceam parte. Această mănăstire, una dintre cele mai frumoase din nordul Spaniei, aparține ordinului monahal franciscan și este ridicată pe coasta Mediteranei, la câțiva kilometri depărtare de Barcelona, orașul meu natal.

Egumenii mănăstirii îmi dăduseră sarcina de a revizui cataloagele cu operele și autorii din bogata bibliotecă a mănăstirii, pentru a lua cunoștință de toate pierderile, de o valoare inestimabilă, pe care aceasta le-a suferit în timpul ultimului război civil din Spania, când mănăstirea noastră a fost incendiată și în parte distrusă de comuniști.

Astfel, într-o seară, fiind prins de această muncă, ascuns în spatele a munți întregi de cărți vechi și de manuscrise pe jumătate arse, am făcut o descoperire care m-a surprins cu totul. Într-un plic ce conținea documente referitoare la Inchiziția din anul 1647, am găsit copia unui edict al papei Inocențiu X, redactat în latină, prin care era anatemizat ca eretic orice creștin care ar fi îndrăznit să creadă, să urmeze sau să răspândească învățătura Sfântului Apostol Pavel despre autenticitatea demnității sale apostolice [1]. În continuare, acest ciudat document îi obliga pe toți credincioșii, sub amenințarea cu pedeapsa de

dincolo de moarte, să creadă că apostolul Pavel, în toată viața și slujirea sa apostolică, adică de la convertirea sa la creștinism și până la moarte, nu și-a exercitat lucrarea apostolică liber și independent de stăpânirea lumească. Din contră, trebuiau să creadă că acesta se afla în fiecare clipă sub suzeranitatea Sfântului Apostol Petru, prespus a fi primul între papii și ocârmuitorii Bisericii. Desigur, era prevăzut și faptul că această putere absolută a fost moștenită, prin succesiune directă, doar exclusiv de următorii papi, episcopii Romei.

Mărturisesc că dacă aș fi găsit în biblioteca mănăstirii vreo carte interzisă cuprinsă în „Index” [2], nu mi-ar fi produs o mai mare uimire. Firește, nu-mi erau necunoscute exagerările în care căzuseră instanțele de judecată ale Inchiziției în Evul Mediu și în anii următori, în ceea ce privește temele dogmatice.

Era o epocă în care încercau, cu orice sacrificiu, să pună la punct o justificare de natură teologică a ambițiilor imperialiste ale papismului. În vederea atingerii acestui scop, Roma dăduse indicații clare teologilor și predicatorilor să dovedească prin orice mijloace că papii au luat de la Dumnezeu puterea de a împărăți ca cezari în toată Biserica ecumenică, în calitate de moștenitori ai presupusului primat al Sfântului Apostol Petru.

Astfel, a fost organizată în Apus o adevărată campanie de defăimare a învățaturii ortodoxe referitoare la această presupusă întâietate în cinste a apostolului Petru. Scopul era dublu: de a fundamenta o justificare teologică a cazaropapismului, pe de o parte, și de a minimaliza autoritatea Patriarhilor Răsăritului față de pretențiile omologului lor catolic, pe de altă parte. Unul dintre principalele mijloace pentru realizarea acestui scop a fost publicarea a unui număr surprinzător de mare de ediții ale operelor Sfinților Părinți, plastografiate sau pur și simplu greșit interpretate.

În aceste lucrări falsificate, se încerca, pe baza interpretării greșite a anumitor pasaje evanghelice [3], să fie evidențiat celebrul «*Primatus Petri*» ca un privilegiu excepțional pe care Dumnezeu i l-a dat Apostolului Petru și în continuare Pontifilor catolici, presupuși succesori ai acestuia. În virtutea acestui privilegiu, papii Romei aveau dreptul de a exercita o putere despotică, practic absolută, asupra Bisericii ecumenice, putere față de care Biserica Ortodoxă apărea ca fiind răzvrătită.

Astfel, o mulțime de „antologii” și „culegeri”[4] de scrieri patristice referitoare la primatul papal, cele mai multe absolut false, iar restul plastografiate, cu o bază minimă de conținut autentic, au fost tipărite în tipografiile principalelor ordine monastice ale Apusului și au circulat, într-o surprinzătoare abundență, în Europa mediteraneeană. (5) Dacă, cu toate acestea, credincioșii ar fi gândit că Apostolul Pavel și ceilalți Apostoli nu se găseau sub puterea absolută a lui Simon Petru, așa-numit Primul Papă, atunci întregul edificiu al denaturatei învățături a papismului, s-ar fi prăbușit de la sine. Din acest motiv, episcopii Romei, nu au încetat vreodată să-i condamne, să-i dea anatemei și să-i terorizeze cu pedepse spirituale și de după moarte, pe cei care ar fi îndrăznit să manifeste și cea mai mică îndoială față de această chestiune. Instanțelor de judecată ale Inchiziției, sub deviza „Scopul scuză mijloacele” [6], li s-a pus în vedere să folosească alte metode mai convingătoare, să trimită la arderea pe rug și la chinuri și să-i arunce în ulei încins sau să îi jupuiască de vii pe cei mai încăpățânați și mai „*nepocăiți*” creștini, „*în numele Sfintei Treimi și pentru binele general al Bisericii*”.

Cu toate acestea nu m-aș fi așteptat vreodată ca fanatismul bisericii mele să o aducă chiar în punctul de a îndrăzni să interzică și să condamne învățături cuprinse cu o

absolută claritate în Sfintele Scripturi și care au fost predanisite chiar de către Apostoli, așa cum era cazul documentului pe care îl țineam în mână.

Acest document întrecea orice limită, întrucât anatema pusă asupra credincioșilor care urmau învățătura apostolului Pavel, echivalează cu condamnarea de neînțeles a învățaturii ortodoxe a acestui Apostol, care în a doua sa Epistolă către Corinteni declară fără ocolișuri că nu este cu nimic mai prejos față de nici unul dintre ceilalți Apostoli. [7] În consecință, acel edict al papei Inochentie X mi s-a părut atât de incredibil, încât am preferat să cercetez posibilitatea existenței vreunei greșeli tipografice sau poate a unei nefericite deformări a textului său inițial, lucru care se întâmpla, de altfel, destul de des în epoca în care a fost editat acel document [8]. În orice caz însă, fie că era autentic, plastrografiat sau pur și simplu contrafăcut, am ajuns la concluzia că acest text reprezenta în cadrul bibliotecii mănăstirii noastre un element bibliografic cu adevărat ciudat și vrednic de toată atenția și studiul. Foarte curând, însă, interesul meu s-a transformat în confuzie, când, după confruntarea textului la Biblioteca Centrală din Barcelona, am constatat nu numai că acest document era absolut autentic, dar și că nu era singurul de acest tip.

Într-adevăr, în două sentințe anterioare Inchiziției din anul 1647, adică datând din 1327 [9] și 1351 [10], papii Ioan XXII și Clement VI anatemizaseră și condamnaseră orice om și orice teorie care ar fi îndrăznit să se împotrivescă învățaturii catolice, conform căreia Apostolul Pavel se supunea dispozițiilor Sfântului Apostol Petru, presupus a fi primul între papi - dispoziții ce nu erau controlate de nimeni - și că se afla sub autoritatea absolută a acestuia.

Întocmai pentru același motiv, papa Martin V îl anatemizase pe Ioan Hus în cadrul Sinodului de la Constanța [11]. Mai târziu, papa Pius IX la Sinodul de la Vatican [12], papa Pius X în anul 1907 și Benedict XIV în anul 1920 au repetat aceleași condamnări într-o manieră cât se poate de oficială și de categorică [13].

Din moment ce astfel era exclusă orice posibilitate de a fi vorba de o greșală sau de plastografiere, n-a lipsit mult până să conștientizez că de la această problemă începuse să se nască înlăuntrul meu o dureroasă problemă de conștiință. Acest lucru se întâmpla întrucât, personal, îmi era, firește, imposibil să cred că apostolul Pavel era condus de vreo autoritate omenească. Independența și libertatea cu care își desfășura lucrarea apostolică către neamuri, în comparație cu lucrarea apostolului Petru față de iudei, constituia pentru mine un lucru deosebit de serios, care nu permitea nici cea mai mică obiecție [14].

Apostolul Pavel, „apostol nu de la oameni, nici prin vreun om” [15] îl socotea pe Simon Petru ca al doilea după Iacov între „cei socotiți a fi stâlpi”, pe care preferă să-i numească astfel, întrucât „ei cred” că reprezintă „ceva” în Biserica lui Hristos [16]. În continuare adaugă, însă, că îi este indiferent locul ocupat de aceștia, fiind vorba doar de aprecieri personale, de care Dumnezeu nu ține seama în mod serios [17]. În orice caz, însă, apostolul Pavel afirmă categoric că oricine ar fi ceilalți Apostoli, el nu a fost mai prejos față de nici unul dintre ei [18]. Acest lucru îmi era cât se poate de clar, dacă desigur, se are în vedere interpretarea dată de Sfinții Părinți, care în acest punct nu lasă absolut nici o îndoială.

Sfântul Ioan Gură de Aur spune despre Apostolul Pavel: „Susține categoric egalitatea sa față de ceilalți apostoli și dorește să se compare nu doar cu toți ceilalți, dar chiar și cu primul dintre aceștia, pentru a arăta că toți aveau aceeași demnitate” [19].

Într-adevăr, în unanimitate, toți Părinții învață că „Toți ceilalți apostoli erau ceea ce era și Petru, adică învredniciți cu aceeași cinste și putere”[20].

Este imposibil ca apostolul Pavel să se fi aflat sub autoritatea superioară a unui alt Apostol, pentru că vrednicia de apostol este „cea mai mare putere, adevărata încununare a tuturor puterilor” [21].

În acest sens Sfântul Ciprian susține că: „Toți aceștia sunt în același chip păstori, deși una este turma. Iar aceasta este păstorită de către Apostoli, întru același cuget fiind ei” [22].

Și Sfântul Ambrozie al Mediolanului adaugă: „Dacă Apostolul Petru avea vreo întâietate față de ceilalți, aceasta era o întâietate în mărturisire și nu în cinste, în credință și nu în ierarhie” [23].

Cu îndreptățire, deci, și acest Sfânt a scris, referindu-se la papă: „Nu pot avea moștenirea Sfântului Apostol Petru cei care nu țin aceeași credință cu el” [24].

Chestiunea era, în consecință, cât se poate de clară. Și, în ciuda tuturor acestora, dogma romano-catolică, care învață exact contrariul în ceea ce privește această temă, m-a pus în groaznică dilemă de a alege în mod conștient și de a mă situa fie de partea Evangheliei și a Tradiției, fie de cea a Bisericii mele.

Se impunea acest lucru, întrucât, în conformitate cu dogma bisericească a catolicilor, pentru a-și mântui sufletul [25], credinciosul trebuie neapărat să creadă că Biserica reprezintă o monarhie [26], al cărei suzeran este papa [27]. În acest sens, Sinodul de la Vatican, reluând toate condamnările precedente, a proclamat în mod oficial următoarele: „Dacă spune cineva [...] că Petru – primul papă și episcop al Romei - nu a fost încoronat de Hristos principe al Apostolilor și cap văzut al Bisericii luptătoare [...] să fie anatema” [28].

Cum să pot pune de acord aceste două prevederi dogmatice atât de diametral opuse și de contradictorii?

Note

[1] Edictul – Sancti Officii/ 21 ianuarie 1647, care a fost aprobat și emis de papa Inochentie X. Vezi textul în: *Du Plessis d'Argente*, 3, 2, 218.

[2] «Index Librorum Prohibitorum» (Lista cărților interzise) este catalogul oficial publicat de Vatican, în care sunt trecute toate cărțile al căror conținut este contrar învățăturii Bisericii Romano-catolice.

[3] Mai exact: Matei 16, 18-19; Luca 22, 31-32; Ioan 21, 15-17.

[4] „Culegeri” (αλύσεις - catenae) este denumirea pentru citarea consecutivă a pasajelor exegetice din operele Sfinților Părinți, cu referire totodată la pasajele tâlcuite cuprinse în Sfânta Scriptură.

[5] Toate aceste întâmplări nu puteau să nu fie recunoscute chiar și de istoricii romano-catolici. Vezi de ex. G. Greenen, *Dictionnaire de Theologie Catholique*, Paris 1946, XVI, 1, p. 745-746, J. Madoz, S. J., *Une nouvelle redaction des textes pseudopatristiques sur la*

Primaute, dans Pouvres de Jacques de Viterbe? (Gregorianum, vol. XVII, [1936], pp. 563-583); R. Ceiller, Histoire des Auteurs Ecclesiastiques, Paris, vol. VIII, p. 272. Și de asemenea: F. X. Reusch, Die Falschungen in dem Tractat des Thomas von Aquin gegen die Griechen (Abhandlungen der K. Bayer, III, cl. XVIII, Bd. III, Munich, 1889); C. Werner, Der heilige Thomas von Aquin, I, Ratisbone, 1889, p. 763.

[6] «Licet facere mala ut veniaut bona».

[7] II Corinteni 11, 5 și 12, 11: „Dar eu socotesc că nu sunt cu nimic mai prejos decât cei mai de frunte dintre apostoli”.

[8] Vezi G. Greenen, Dictionnaire de Theologie Catholique, Paris 1946, vol. XVI, 1, p. 745 și de asemenea: R. Ceiller, Histoire des Auteurs Ecclesiastiques, Paris, vol. VIII, p. 272.

[9] Pe 23 octombrie 1327, în hotărârea «Licet Iuxta Doctrinam». «Ioannis XXII, Constitutio, qua dammantur errores Marsilli Patavini et Ioannis de Ianduno». Vezi textul în „Du Plessis d Argente”, 1, 365.

[10] Pe 29 septembrie 1351, în scrisoarea papală „Super Quibusdam” către **Îngrijitorul catolic al armenilor**. Vezi textul în „Cronice”, Cardinalul Baronio, 1351, nr.3.

[11] Articuli 30 Ioannis Huss damnati a Concilio Constantiniensi et Martino V, Artic/7.

[12] Sinodul de la Vatican, care a fost convocat în bazilica Sfântului Petru al Romei între 8 decembrie 1869 – septembrie 1870, a stabilit că primatul papal reprezenta cea mai importantă dogmă a creștinismului și a confirmat teoria infailibilității papei. Vezi textele în Conc. Vatic., Const. Dogmat., Sess. 4, Const. 1, Bulla «Pastor Aeternus», cap. 1. (Denzinger, Enchiridion, 139, 1667-1683).

[13] Papa Pius X în edictul „Lamentabili”, al cărui text se găsește în Actae Sanctae Sedis, 40/1907/, 470-478. Vezi de asemenea: Concilii Florentini Decreta, Decretum unionis Graecorum, in Bulla Eugenii IV «Laetentur Coeli» Professio fidei Graecii prascripta a Gregorio XIII per Constitutionem 51 "Sanctissimus Dominus noster"• Professio fidei Orientalibus prascripta ab Urbano VIII et Benedicto XIV per Constitutionem 79 «Nuper ad Nos».

[14] Galateni 2, 7-8.

[15] Gal 1,1.

[16] Ibid. 2, 9.

[17] Ibid. 2, 6.

[18] Ibid. 2, 6-9.

[19] Sfântul Ioan Gură de Aur, Comentarii la Epistola către Galateni 2, 3.

[20] «Hoc erant utique et cacteri Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio praediti et honoris et potestatis»: Sfântul Ciprian, De Unitate Ecclesiae, IV; Sfântul Vasile, La Isaia, 2; Sfântul Isidor Hispaleusis (de Seville), De Officiis, Liber II, cap. 5, etc.

[21] Sfântul Ioan Gură de Aur, Despre însemnătatea Sfintelor Scripturi, Fapte, 3.

[22] Sf. Ciprian, De Unitate Ecclesiae, V.

[23] Sf. Ambrozie, Lib. De Incarnatione, 7.

[24] Sf. Ambrozie, De Poenitentia, 7. În Apus circulă ediții ale operelor Sf. Ambrozie, în care a fost înlocuit termenul latin „Fidem” cu termenul „Sedem” și astfel textul devine: „Nu pot să aibă moștenirea lui Petru cei care nu stau pe același scaun cu el.” Totuși, textul în sine, care în acest mod își pierde înțelesul logic, atrage atenția că este vorba de plastografiere.

[25] Papa Martin V, Bula «Inter Cunctas», 8 Calend. Martii 1418. Gerson, de Statu Sum. Pontif. Consid., I.

[26] Devoti, Instit. Canonicae, Prolegom., Cap. 2, Benedict XIV, De Synod. Diocesan, 2,1.

[27] Benedict XIV, ibid. În pasajul citat anterior.

[28] «Si quis dixerit [...] Petrum non esse a Christo contutum Apostolorum Principem et totius Ecclesiae Militantis Visibile Caput [...] anathema sit», Concilii Vaticani, Constit. Dogmat., Sess. 4, Const. 1, Bulla «Pastor Aeternus», Cap. I.

Capitolul al 2-lea

Sfaturile duhovnicului

Pradă celei mai necruțătoare răscoliri sufletești, m-am adresat duhovnicului meu și i-am expus simplu și direct problema care mă preocupa. Duhovnicul meu era unul dintre cei mai școliți și mai înțelepți părinți din mănăstire și nu i-a luat mult să înțeleagă faptul că problema era serioasă și complicată. După ce stătu puțin pe gânduri, căutând zadarnic o soluție satisfăcătoare, se hotărî să dea așa o întorsătură problemei mele, la care, sincer mărturisesc, nu mă așteptam.

„Scripturile și Părinții”, îmi spuse în chipul cel mai firesc, „v-au tulburat pe Sfinția Voastră. Lăsați-le pe amândouă la o parte și limitați-vă la a urma cu credincioșie învățătura fără de greșală a Bisericii noastre, fără să cercetați prea mult lucrurile și fără să puneți multe întrebări. Nu îngăduiți ca faptele lui Dumnezeu, oricine ar fi ele, să vă zdruncine credința în Biserica lui Dumnezeu.”

Acest răspuns neașteptat nu a reușit nimic altceva decât să îmi adâncească mai mult tulburarea din suflet. Crezusem întotdeauna că numai cuvântul lui Dumnezeu era exact acel lucru pe care nimeni nu îl putea „da la o parte”.

În concepția mea, Scriptura este cea care stabilește dacă poziția noastră este ortodoxă (dreaptă) [1], iar nu noi pe cea a Scripturii. Ca să fiu mai exact, chiar Scriptura subliniază obligația noastră „de a ne cerceta pe noi înșine dacă suntem în credință” [2] sau nu.

„Nu vreau să aud „ce spui tu” și „ce spun eu”, spune Fericitul Augustin, „ci amândoi să ascultăm „ce spune Domnul”. Fără îndoială există Scrieri ale Domnului a căror autenticitate o respectăm amândoi și căreia ne plecăm. În aceste Scrieri, deci, să încercăm să găsim adevărata Biserică și doar pe acestea să ne întemeiem discuția” [3].

Fără a-mi lăsa, însă, timp să exprim cea mai mică obiecție, duhovnicul meu a adăugat: „În schimb, vă voi da o listă cu autori de-ai noștri, în a căror operă Sfinția Voastră își va putea regăsi liniștea sufletească, întrucât în aceste cărți veți putea afla învățătura Bisericii noastre fără să întâmpinați greutăți”. Și întrebându-mă dacă mai aveam „ceva mai interesant” să îi spun, a pus capăt discuției noastre.

Câteva zile mai târziu, duhovnicul meu a plecat din mănăstire pentru a predica în diferite biserici și mănăstiri ale ordinului nostru. Lăsându-mi lista cu cărțile de care îmi vorbise, mă puse să îi promit că îi voi scrie în mod regulat ca să îl țin cu totul la curent în legătură cu evoluția „neliniștilor mele sufletești”.

Deși argumentele sale nu mă convinseseră deloc, am adunat toate acele cărți, cu hotărârea să le studiez cu cea mai mare obiectivitate și conștiinciozitate.

Cea mai mare parte dintre acele cărți era constituită din scrieri teologice și manuale ce cuprindeau hotărâri ale papilor și ale sinoadelor papale „ecumenice”. M-am apucat să le studiez cu un interes sincer și fără să iau vreo altă măsură preventivă, fără numai Sfânta Scriptură, pe care o aveam deschisă în fața mea „făclie picioarelor mele și lumină cărărilor mele” [4]. Nici duhovnicul meu, nici întreaga mea biserică nu ar fi reușit să mă asimileze iudeilor, pe care i-a condamnat Domnul pentru că „rătăcesc, neștiind Scripturile” [5]. Din contră, desigur, aș fi rămas credincios, după modelul acelor credincioși care, primind cuvântul lui Dumnezeu „cu toată osârdia” [6] au fost lăudați de Apostol pentru că cercetau mereu Scripturile, pentru a găsi în acestea confirmarea la tot ceea ce îi învățase [7], astfel încât să nu fie amăgiți cu „filosofia și cu deșarta înșelăciune din predania omenească și nu după Hristos” [8].

Însă, cu cât înaintam în lectura și studiul operelor pe care mi le recomandase, am început, mai timid la început, dar cu o siguranță din ce în ce mai mare mai apoi, să mă conving de faptul că până atunci nu avusesem deloc cunoștință de adevărata natură și alcătuire organică a bisericii mele.

După ce fusesem catehizat în creștinism și botezat, la finalul studiilor gimnaziale, am urmat cursuri de filosofie. Pe atunci mă aflam încă în pragul teologiei romano-catolice, o disciplină, care pe atunci constituia pentru mine ceva cu desăvârșire nou și nemaivăzut.

Până atunci, creștinism și biserica romano-catolică reprezentau pentru mine două idei care exprimau una și aceeași realitate nedespărțită. Pe parcursul vieții mele monahale, pe care o trăiam în liniște și fără tulburare, mă preocupase doar aspectul supranatural al chestiunii.

Și în timp ce eram absorbit de studiile mele filosofice, nu avusesem încă ocazia să cercetez în profunzime temeiurile și bazele structurii organice a bisericii mele.

Tocmai prin acele opere oficiale, pe care duhovnicul meu le alesese cu atâta activitate, începu să mi se descopere în adevărata ei formă, strania organizare monastică religioasă-politică, ce poartă numele de biserică romano-catolică. Consider că o scurtă trecere în revistă a învățăturii oferite de cărțile pe care le-am studiat nu ar fi de prisos.

Note

[1] Fericitul Augustin, Epistola adversas Donatum III, 5.

[2] II Cor. 13,5.

[3] Fericitul Augustin, Epistola adversas Donatum, III, 5.

[4] Ps. 118 (119), 105.

[5] Mc. 12, 24.

[6] Fapte 17,11

[7] Ibid.

[8] Col. 2, 8.

Capitolul al 3-lea
Monarhia Papei

În primul rând, conform concepției romano-catolice, Biserica creștină „nu este decât o monarhie absolută” [1], al cărei suzeran este papa și care acționează potrivit acestui statut [2].

În această monarhie a episcopului Romei „constă toată puterea și stabilitatea Bisericii” [3], care „nu ar fi putut exista fără aceasta” [4]. Acest creștinism în sine „se sprijină în întregime pe temelia papismului” [5] și, mai mult decât atât, „papismul este cel mai important element al creștinismului” [6], „rezumatul și esența sa” [7].

Autoritatea monarhică a papei, ca „suveran suprem și cap al bisericii”, „piatra din capul unghiului”, „învățător fără de greșală al credinței”, „vicarul lui Dumnezeu pe pământ”, „păstorul păstorilor”, „mare arhieru” etc. etc. este cu desăvârșire despotică, în orice clipă executivă și se întinde în întreaga lume.

Această putere se extinde „cu voia lui Dumnezeu” [8] asupra tuturor creștinilorbotezați din lumea întreagă [9] și asupra fiecăruia în parte. În consecință, această putere dictatorială poate fi exercitată, în orice clipă, direct asupra fiecărui creștin, fie mirean, fie cleric, episcop, arhiepiscop, cardinal sau patriarh; chiar și asupra fiecărei biserici de orice tip liturgic și limbă [10], întrucât papa este primul episcop în orice episcopie din lume [11].

Cei care refuză să recunoască această putere sau nu se supun acesteia „orbește” [12], sunt „schismatici, eretici, necredincioși și profanatori; sufletele lor sunt încă de pe acum sortite să fie aruncate în focul cel mai din afară, dat fiind faptul că pentru mântuirea sufletelor sunt necesare, desigur, credința că papismul este o instituție de origine divină, și ascultarea față de reprezentanții acestuia” [13]. Astfel, papa pare să întruchipeze pe acel conducător extraordinar în a cărui venire apropiată credea Cicero și despre care a scris că oamenii vor trebui să-l recunoască pentru a se salva [14].

Totodată, întotdeauna conform dogmei catolice, „dat fiind faptul că papa are dreptul de a interveni și de a judeca toate chestiunile duhovnicești ale tuturor creștinilor și ale fiecăruia în parte, cu atât mai mult poate interveni în chestiunile lor pământești și materiale” [15].

Din acest motiv, poate, așadar, să se limiteze doar la impunerea pedepselor duhovnicești și la privarea de mântuirea sufletului a celor care refuză să i se supună, dar „are în același chip dreptul de a-i constrânge pe credincioși să i se supună” [16]. Acest lucru pentru că „Biserica ține două săbii; una ca simbol al puterii spirituale, iar cealaltă a puterii laice. Prima sabie se găsește în mâna preoților, iar a doua în mâna regilor și a soldaților. Dar și aceasta este supusă judecății și voinței preoților” [17].

Papa, care afirmă că este vicar și mandatar pe pământ al Aceluia a Cărui „împărăție nu este din lumea aceasta” [18], al Aceluia care le-a interzis Apostolilor să exercite până și cea mai mică stăpânire sau dominație asupra credincioșilor [19], este, cu toate acestea și împărat laic, continuând astfel, în persoana sa, tradiția cezaro-imperialistă a Romei, „Cetatea Eternă” și împărăteasă a lumii [20]. Pe parcursul istoriei, papa a devenit domn al marilor state și a desfășurat cele mai sângeroase războaie împotriva altor împărați creștini, cu scopul de a cuceri noi regiuni sau pur și simplu pentru a-și potoli setea avidă de stăpânire.

De asemenea, a dobândit mii de sclavi și a jucat mai cu seamă de multe ori și un rol decisiv în politica internațională. „Datoria conducătorilor creștini și a guvernatorilor” este să dea înapoi în fața „împăratului trimis de Dumnezeu”, cedându-i chiar regatul și tronul politico-religios, „care a fost instituit spre mândria și întărirea tuturor celorlate

tronuri ale lumii” [21]. Astăzi, împărăția lumească a papei se rezumă la Vatican, care constituie un stat autonom cu reprezentanți diplomatici în țările celor cinci continente ale lumii, cu armată, cu arme, cu poliție, cu închisori, cu monedă proprie, comerț, etc.

Și ca încununare a acestei supraputeri pe care o deține, papa are și o altă prerogativă extraordinară, care este, în același timp, și unică în întreaga lume – un privilegiu uriaș și nemaiauzit, pe care nici imaginația orgiastică a celor mai decăzuți moral închinători la idoli n-ar fi putut vreodată să și-l închipuie. Papa este „cu voia lui Dumnezeu” „infaibil”, conform formulării dogmatice din cadrul Sinodului de la Vatican din anul 1870 [22]. Și astfel, de atunci, „acestui trebuie să îi adreseze omenirea cuvintele pe care le-a adresat mai înainte Mântuitorului: „Tu ai cuvintele vieții veșnice” [23]. În continuare, nu mai este practic nevoie de prezența Duhului Sfânt pentru călăuzirea Bisericii „la tot adevărul” [24], nici a Sfintei Scripturi, nici a Sfintei Tradiții, pentru că deja există un Dumnezeu pe pământ, având puterea de a scoate din uz sau chiar a proclama ca înșelătoare învățăturile Dumnezeului Cerurilor [25]. În baza acestei infailibilități, papa și numai el este Dreptarul Credinței [26] și poate proclama, chiar și fără acordul Bisericii, oricâte dogme noi dorește, în care credincioșii au obligația strictă de a crede orbește, dacă vor să se izbăvească de chinurile iadului după moartea lor [27].

„Depinde doar de voința și buna plăcere a Sanctității Sale”, scria Cardinalul Baronius, „ca ceea ce acesta dorește, să fie considerat «sfânt de către întreaga Biserică» [28], iar epistolele sale pastorale trebuie să fie socotite și respectate ca „Scrieri Canonice” [29].

Drept urmare logică a infailibilității reiese că învățăturile papale trebuie ținute cu o așa oarbă supunere, încât Cardinalul Berlamino însuși, care a fost proclamat „sfânt” de biserica romano-catolică, în celebra sa „Theologia” expune această chestiune cu cea mai mare naturalețe: „Dacă într-o zi papa ar cădea în greșeală îndemnând la păcat și interzicând lucrarea virtuților, biserica ar fi obligată să creadă că de fapt păcatele sunt bune și virtuțile rele. Altfel, ar greși față de conștiința sa” [30].

Cardinalul Zambarella merge chiar mai departe, confirmând că: „Dacă Dumnezeu și papa iau parte împreună la un Sinod [...] papa poate face [acolo] cam tot ceea ce ar putea face și Dumnezeu [...] iar papa săvârșește tot ceea ce dorește, chiar și fărădelegi, și, în consecință, este mai presus decât Dumnezeu” [31].

Când am terminat studiul tuturor acestor cărți, m-am văzut străin în sânul bisericii mele, a cărei structură organică era clar că nu avea nici cea mai mică legătură cu Biserica pe care o întemeiasă Domnul, pe care Apostolii și succesorii lor o organizaseră și pe care Sfinții Părinți au descris-o și au făcut-o lămurită. În concepția mea, o astfel de organizație papală cu greu ar fi putut să se identifice cu Biserica lui Hristos, întrucât nu este zidită pe piatra, care este Domnul Însuși, ci pe nisipul mișcător al unor presupuse privilegii ale papei, pe care chipurile le-a moștenit de la Simon Petru, care, însă, nu le-a avut niciodată și nici nu a considerat vreodată că le-ar avea.

„Noi”, spune Fericitul Augustin, unul dintre cei mai mari părinți ai Bisericii, „noi care suntem creștini și prin cuvintele și prin faptele noastre, nu credem în Petru, ci în Acela în care Petru însuși a crezut. [...] Acesta, Hristos, Învățătorul lui Petru, care l-a povățuit pe drumul ce duce către viața veșnică, Acesta este și singurul nostru Învățător” [32].

Și, într-adevăr, cum ar fi fost vreodată posibil să iau în serios infailibilitatea papilor, care uzurpă titlul „moștenitorilor exclusivi” ai apostolului Petru, cel ce a fost

chiar singurul dintre toți ceilalți care, după cum a spus Domnul însuși, în anumite situații nu știa ceea ce spune [33]? Fără de greșeală să fi fost Simon Petru, care a fost muștră de apostolul Pavel, întrucât „era vrednic de înfruntare” [34], deoarece „nu calcă drept, după adevărul Evangheliei” [35]? Infașibili cei care se numesc pe ei înșiși „succesori de drept ai acestuia la tronul papal și la episcopia Romei”, din moment ce cunoșeau prea bine că printre ei se găsesc nu puține nume de sminteală, precum cel al papei Marcellus, apostat notoriu și închinător la idoli, care, așa cum este cunoscut tuturor, a jertfit zeiței Afrodita în templul și în fața jertfelnicului ei [36]? Deci infașibil este și papa Iulius, care a fost excomunicat ca eretic de Sinodul din Sardica [37]? Infașibil și Liberius, care a urmat învățăturilor rătăcite ale lui Arie și l-a condamnat ca eretic pe Sfântul Atanasie, pe acest mare atlet al Ortodoxiei [38]? Infașibil și Felix II, despre care Sfântul Atanasie spune că a fost ales papă de trei eunuci și a fost hirotonit de trei iscoade ale împăratului și că un om de teapa lui era un candidat nevrednic la alegeri, dat fiind faptul că erau cunoscute tuturor ideile sale eretice și, în genere, întreaga lui purtare se potrivea cu cea a lui antihrist [39]? Infașibil Honorius monotelitul [40] și Ghelasie, care a urmat doctrine eretice față de dogma Sfintei Împărtășanii? Infașibil papa Sixtus V, care a pus în circulație o ediție a Sfintei Scripturi „corectată de el însuși pe baza autorității date de plinătatea puterii sale apostolice”, ediție care cuprindea atât de multe de rătăcirii de orice fel, încât s-au văzut nevoiți să o retragă în mijlocul unui mare scandal [41]? Infașibil papa Urban VIII, care a condamnat ca eretică teoria lui Galilei că pământul se învârte în jurul soarelui [42]? Infașibili papii Zaharia, care a interzis sub amenințarea anatemei să se creadă că pământul are formă sferică [43] și Pius II, care a avut surprinzătoarea sinceritate să-l înștiințeze prietenește pe împăratul Carol VII al Franței că nu trebuie să creadă în tot ceea ce spun papii, deoarece de cele mai multe ori vorbesc animați de patimă sau din interes [44]? Infașibil papa Pius IV, care a îndrăznit să anuleze canonul al VII-lea din cadrul Sinodului Ecumenic din Efes [45] și care a încălcat astfel jurământul dat la întronizarea sa [46]?

Biserica, spune Sfântul Ciprian, și nu episcopul Romei, este cea „apă curată și de viață dătătoare, care nu poate fi tulburată și murdărită pentru că însuși izvorul din care izvorăște este pur și limpede” [47]. Domnul nostru Iisus Hristos a promis întregii Biserici, și nu doar în exclusivitate papilor, că va fi alături de ea până la sfârșitul veacurilor. [48] Și pentru întreaga Biserică, nu doar de dragul lui Petru și a urmașilor săi, a făgăduit să ceară de la Tatăl Său „Duhul adevărului” [49], acel Duh care călăuzește „la tot adevărul” [50] și la toate câte le-a învățat Domnul [51]. Tocmai din acest motiv, apostolul Pavel numește Biserica, și nu pe Petru, „stâlp și temelie a adevărului” [52]. Tot din același motiv, sfântul Irineu învață că nicăieri altundeva decât în Biserică trebuie să căutăm adevărul lui Hristos, pentru că „doar în sânurile ei îl găsim cu toată siguranța pur, integru și nedeformat” [53].

Și Domnul, nu doar lui Simon Petru, ci tuturor Apostolilor și ucenicilor Săi le-a spus: „Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă” [54]. De altfel, pe tot parcursul istoriei Bisericii primare, de la întemeierea ei până la Marea Schismă, nu există nici cel mai mic precedent al unei mari divergențe sau a unei chestiuni de importanță majoră, legate de credință, care să se fi soluționat de episcopii Romei; lucru de neînțeles, după părerea mea, dacă presupunem că cei din urmă ar fi fost cu adevărat recunoscuți drept adevărați întâistătători, absoluți și mai cu seamă infașibili, ai Bisericii ecumenice. Le este tuturor cunoscut faptul că nici una dintre marile erezii nu a fost învinsă în acest mod, ci

fie prin intermediul unui Sinod, fie de vreun Părinte al Bisericii, fie de vreun teolog sfânt. Arianismul, de exemplu, a fost condamnat de Sinodul de la Niceea și nu de papă, care era și el însuși arian. Sinodul din Efes a condamnat nestorianismul. Sfântul Epifanie a fost cel care i-a învins definitiv pe gnostici, fericitul Augustin, cel care mai cu seamă a combătut doctrinele pelagianismului șamd.

Totodată, episcopii Romei nu erau judecători în nici una dintre aceste chestiuni bisericești importante, ci de multe ori erau și acuzați și judecați de către alți episcopi, Patriarhi sau Sinoade. Astfel, Sinodul din Arelata a hotărât în legătură cu disputa dintre Episcopul Romei și a episcopilor Africii în ceea ce privește chestiunea rebotezării [55]. Biserica Africii a scris, de asemenea, Episcopului Romei, precum și celui al Alexandriei, îndemnându-i cu severitate să se liniștească [56]. Patriarhul Alexandriei împreună cu episcopii răsăriteni l-a afurisit pe papa Iulius la Sinodul de la Sardica [57]. Papa Honoriu a fost judecat și dat anatemei în cadrul celui de al VI-lea Sinod Ecumenic etc. etc.

Fiind întru totul încredințat de cele de mai sus, convingere care de atunci nu m-a părăsit niciodată, i-am scris duhovnicului meu prima scrisoare după despărțirea noastră: „Am studiat cărțile pe care Reverența Voastră a avut bunătatea de a mi le recomanda. Cu toate acestea, conștiința îmi interzice să calc poruncile lui Dumnezeu, dând crezare unor învățături omenești [59], care nu au nici cel mai mic suport biblic. De așa natură sunt lipsurile papismului, care provin din dogma absurdă a infailibilității

„Recunoaștem adevărata biserică bazându-ne pe criteriile biblice”, spune fericitul Augustin, „și nu pe cele spuse, nici pe apoftegme, nici pe sinoade episcopale, nici pe litera celor în divergențe de opinii, oricine ar fi ei, nici pe semne și minuni amăgitoare, ci doar pe acelea care sunt scrise în prezicerile profeților, în cântări și în psalmi, în cuvintele Păstorului însuși, în operele și învățăturile Evangheliștilor și, într-un cuvânt, bazându-ne pe autenticitatea canonică a Sfințelor Scripturi” [60].

Același Părinte scrie împotriva donatiștilor: „Nu vreau să mai aud acest „tu spui” și „eu spun”, ci noi toți să ascultăm de „așa spune Domnul”. Fără îndoială există Scripturi ale Domnului, de a căror autoritate toți suntem de acord, ascultăm și ne supunem. În acestea, deci, să căutăm Biserica și pe baza acestora să discutăm divergențele noastre” [61].

Am încheiat scrisoarea către duhovnicul meu cu următoarele cuvinte: „Nu mă voi îndepărta, în consecință, niciodată de cel care reprezintă adevăratul canon creștin pentru încercarea credinței și a oricărei dogme: autenticitatea cuvântului lui Dumnezeu și a Tradiției Bisericii Sale” [62]. Iar dogmele voastre sunt într-un total dezacord cu acest canon”.

Răspunsul n-a întârziat să apară: „Reverența Voastră nu a ascultat sfaturile și îndrumările pe care vi le-am dat”, se plângea duhovnicul meu, „și ați permis Biblii să își manifeste în continuare o periculoasă influență asupra sufletului vostru. Cărțile sfinte sunt precum focul, care, când nu luminează, arde și înnegrește...și din acest motiv, papii au legiuuit pe bună dreptate că „este o mare amăgire să credem că toți pot citi Sfintele Scripturi” [63], iar teologii noștri confirmă că acestea „constituie un nor întunecat, un vâl, în spatele căruia chiar și atei pot să se pună la adăpost” [64]. „Credința în claritatea Scripturilor reprezintă o dogmă heterodoxă” [65], spun păstorii noștri infailibili.

Cât despre Tradiție, nu consider necesar să amintesc Reverenței Voastre că suntem datori „să urmăm mai presus de toate și în primul rând papei, când este vorba de chestiuni de credință, decât miilor de sfinți Grigorie, Hrisostom, fericitilor Augustin,

Ieronim etc. etc.” [66] și că, având interpretarea dată de la Roma pentru orice pasaj din Biblie, indiferent dacă această interpretare poate să ne pară absurdă și contrară față de însuși înțelesul textului, trebuie să fim încredințați că deținem adevărul cuvântului lui Dumnezeu” [67].

Toate acestea mi-au întărit încă mai mult convingerile. Față de toate aceste teorii ale sale, în fața tuturor dogmelor bisericii noastre, chiar și față de papa însuși, eu nu aș lăsa niciodată la o parte cuvântul lui Dumnezeu, care este cu desăvârșire și fără îndoială drept și limpede pentru cei care au aflat adevărata cunoaștere. [68] Acesta este cuvântul Luminii [69], care poate apărea ca întunecat doar pentru cei ce merg spre pieirea lor și „în care dumnezeul veacului acestuia a orbit mințile” [70]. Sfânta Scriptură este cuvântul vieții [71], al harului [72], al adevărului [73] și al mântuirii [74] și nu voiam să fiu învinuit l-a judecată că l-am trecut cu vederea [75].

Știam că tocmai această credință în Sfânta Scriptură este cea mai dreaptă dintre toate [76] și absolut sobornicească [77], din moment ce doar aceasta ajunge, așa cum spune Sfântul Atanasie, la făgăduința adevărului [78]; și din acest motiv accentuează Sfântul Ioan Gură de Aur că: „având Sfintele Scripturi, este lipsit de minte să cerem alți învățători în afară de acestea” [79].

„În acestea”, scrie Sfântul Isidor Pelusiotul, „există tot ceea ce este necesar să cunoaștem” [80], și „tot ceea ce suntem interesați să aflăm” [81], conform Sfântului Vasile cel Mare, care adaugă: „este adevărată nedesăvârșire a credinței noastre și dovadă de mândrie să respingem ceva din cele câte sunt scrise în Sfânta Scriptură sau, dimpotrivă, să acceptăm ceva ce nu este scris acolo” [82].

De aici Sfinții Părinți trag în mod just concluzia că „trebuie să credem doar ceea ce este scris în cărțile sfinte, iar ceea ce nu este scris în acestea să nu căutăm [83], nici să nu întrebuițăm vreodată” [84].

Lovind în Scripturi, biserica mea n-a reușit nimic altceva decât să piardă în ochii mei orice autoritate, din moment ce s-a făcut asemenea aceloreretici despre care Sfântul Irineu spune că „după ce au fost muștrați de cuvântul lui Dumnezeu, se ridică iarăși împotriva lui ca să-l condamne” [85].

„Cel care se conformează celor scrise în Sfintele Scripturi”, scrie marele Ioan Gură de Aur, „acela este creștin. Cel care luptă împotriva lor merge în afara canonului. Și dacă vine și vă spune că Scriptura învață ceea ce crede el, atunci, spuneți-mi, voi nu aveți minte și judecată?” [86].

Aceasta a fost cea din urmă legătură cu duhovnicul meu. După aceasta, am considerat că nu merita osteneala să păstrăm corespondența și nu i-am mai scris. Nici el nu a mai cerut de atunci să afle ceva despre mine, preferând să nu se amestece mai mult în „neplăcuta mea problemă”, dat fiind faptul că acest lucru l-ar fi păgubit, fără îndoială, în posibilitățile strălucite pe care le avea de a fi avansat episcop „cu harul scaunului apostolic” (Apostolicae Sedis Gratia), pe care îl slujise cu atâta credincioșie întotdeauna.

Cu toate acestea, nu m-am oprit aici. Începusem să „să mă abat de la abaterea” bisericii mele, urmând un drum care mi-era cu neputință să îl închei înainte de a ajunge la o așezare sigură, cel puțin teoretică. Drama pe care am trăit-o în acele zile consta în faptul că, deși simțeam că mă îndepărtam de din ce în ce mai mult de papism, cu toate acestea nu găseam cu cale să mă îndrept spre nici o altă realitate ecleziastică.

Ortodoxia, protestantismul și anglicanismul nu constituiau pe atunci pentru mine decât niște idei destul de confuze și nu sosise încă timpul și ocazia să mă gândesc că ar putea avea chiar și cea mai mică legătură cu convingerile mele personale.

Cu toate acestea, îmi iubeam biserica, ce mă făcuse creștin și a cărei rasă o purtam. Era, de altfel, necesar să aprofundez și să studiez mai pe larg chestiunea, pentru a ajunge treptat și cu durere la descurajatoarea convingere că această biserică era în realitate inexistentă și nu ocupa vreun loc în cadrul guvernării papale.

Și într-adevăr, în fața puterii dictatoriale a papei, autoritatea bisericii și a corpului episcopal era practic inexistentă. Acest lucru deoarece, conform teologiei lor, „autoritatea bisericii este autentică și eficientă doar când se armonizează cu voința papei. În caz contrar nu are absolut nici o valoare” [87].

Așa încât, aceeași valoare o are papa și împreună și fără biserică; cu alte cuvinte, papa este totul și biserica nu reprezintă nimic. În mod just a scris, astfel, cu durere episcopul Maré: “Schimbând structura bisericii, îi stricăm și dogma. Și de acum înainte va fi mai corect să mărturisim la Sfânta Liturghie: „Cred în Papa”, în loc să spunem: Cred întru Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică” [88].

Importanța și rolul episcopilor în cadrul bisericii catolice constă în faptul de a deține un loc de simplu subaltern, de reprezentant al puterii papale, împrăștiați în fiecare colț al lumii. Acestei puteri i se supun în același chip ca și simplii credincioși.

Papistașii încearcă să justifice această situație bazându-se pe o interpretare absurdă a capitolului al 21-lea din Evanghelia după Ioan [89], conform căruia „Domnul” – spun ei – „i-a dat apostolului Petru, primul papă, porunca de a păstori miei și oile Sale, adică porunca marelui și singurului păstor al tuturor credincioșilor, ce sunt reprezentanți simbolic ca miei, și asupra tuturor celorlalți, apostoli și episcopi, care sunt reprezentanți ca oi” [90].

Dar și episcopii în catolicism nu sunt nici măcar urmași ai Apostolilor [91], pentru că „puterile pe care le dețineau Apostolii s-au pierdut odată cu ei și de aceea nu au revenit urmașilor lor la vrednicia arhierescă. Doar puterea apostolului Petru, sub care erau toate celelalte, a fost transmisă succesorilor săi în papism” [92]. Ca urmare, „există o mare diferență între succesiunea apostolului Petru și succesiunea oricărui alt Apostol. Pontiful catolic îi este urmaș lui Petru ca păstor de drept al întregii Biserici și, în consecință, are toate puterile care provin de la Acela, de la Care Petru le-a primit. În timp ce, restul episcopilor nu sunt urmași ai Apostolilor în adevăratul sens al cuvântului, deoarece sunt simpli păstori împuterniciți și nu poate exista vreun succesor al lor”.

În consecință, episcopii, întrucât, în conformitate cu papismul, nu au moștenit vreo putere apostolică, nu dețin vreo altă putere în afara celei primite, nu în mod nemijlocit de la Dumnezeu, ci prin marele Pontif al Romei: „Jurisdicția episcopilor provine în mod direct și nemijlocit de la papă” [93].

Acest lucru constituia, după părerea mea, o ofensă nejustificată adusă demnității arhieresti, căreia îi micșora valoarea, jertfind-o de dragul unui grad mai înalt de putere papală.

Nu era neapărată nevoie să cunosc în profunzime istoria Bisericii primare ca să înțeleg că dintotdeauna, deja din vremuri apostolice, cinul arhieresc își întemeia puterea bazându-se pe faptul că „s-au făcut urmași Apostolilor și cârmuiau Biserica cu aceeași putere [94] și cu aceeași demnitate pe care o aveau aceia” [95].

Sfântul Atanasie vorbește despre slujirea episcopilor ca despre ceva pe care Domnul l-a consacrat prin Apostoli [96]. Și Sfântul Grigorie cel Mare învață în mod clar: „Astăzi episcopii ocupă în Biserică locul Apostolilor” [97].

Sfântul Ignatie al Antiohiei spune că puterea apostolică pe care au luat-o episcopii provine de la Dumnezeu Tatăl [98], și adaugă faptul că episcopul nu se supune nimănui altcuiva decât Însuși Domnului nostru Iisus Hristos [99]. Drept urmare, „lanțul de aur care îi unește pe credincioși cu Dumnezeu trece din verigă în verigă de la episcopi la Apostoli, de la Apostoli la Iisus Hristos și de la Acesta la Dumnezeu Tatăl” [100].

Această învățătură a Bisericii, în conformitate cu Tradiția, au exprimat-o Sfinții Părinți într-un mod atât de clar, încât pentru mine nu mai exista nici o îndoială. Este de ajuns să citim vechile cataloage episcopale pe care ni le-au lăsat Sfântul Irineu, Tertulian, Eusebiu, Fericitul Ieronim, Optat Milevitanul și atâția alți Părinți și istoriografi bisericești, care au încercat să consemneze și să descrie în modul cel mai amănunțit succesiunile episcopilor care ocârmuiau diferitele Biserici, care fuseseră întemeiate chiar de către Apostoli.

După numele Apostolilor întemeietori au fost consemnate, în ordinea succesiunii, numele tuturor episcopilor ai fiecărui scaun, până în epoca în care au trăit autorii acestor cataloage.

În concluzie, de ce atâta grijă, atâta interes și o astfel de atenție pentru a dovedi această succesiune apostolică, dacă, în conformitate cu catolicismul, „puterea Apostolilor s-a pierdut odată cu aceștia și nu s-a transmis urmașilor lor la scaunul episcopal” [101]? Ca urmare logică a învățăturilor papale referitoare la puterea și influența episcopilor, în biserica romano-catolică se crede că și aceste Sinoade Ecumenice nu au altă însemnătate, decât cea pe care papa binevoiește să le-o îngăduie.

„Sinoadele Ecumenice”, susțin ei, „nu sunt, nici nu pot fi altceva, decât consilii ale creștinilor, care au fost convocate prin puterea Chiriarhului și sunt prezidate de acesta” [102].

Dat fiind faptul că acest chiriarh nu este Domnul, ci papa, în principiu nu poate fi vorba de Sinod Ecumenic dacă acesta nu este convocat și prezidat personal de papă [103] sau de reprezentanții săi direcți [104]. În orice clipă, pe durata unui Sinod Ecumenic, papa, și doar el, îl poate amâna, muta în altă parte sau dizolva. [105] Este de ajuns să părăsească sala spunând: „Nu mai sunt aici”, pentru ca Sinodul Ecumenic să se transforme din acel moment într-o întrunire privată și, dacă membrii săi încă mai insistă, într-o consfătuire ilegală și schismatică” [106].

Și încă nici aceste hotărâri ale Sinodului nu au nici cea mai mică valoare, dacă papa nu le acceptă și nu le ratifică și dacă nu sunt făcute cunoscute sub pecetea puterii sale [107].

Citind toate aceste lucrări, am început să înțeleg ceva ce până atunci îmi era de neînțeles; faptul că episcopii romano-catolici din toate țările lumii, adunați în anul 1869 la Sinodul de la Vatican, au consimțit la limitarea autorității lor și la transformarea lor în servitori muți ai Episcopului Romei, acceptând dogma infailibilității papale. Pur și simplu, papa a fost un dictator în sinod din ziua convocării lui și până la finalul acestuia, încât a fost cu neputință să nu se întâmple ceea ce dorea sau să se hotărască ceva fără voia sa.

Și, într-adevăr, acest lucru este dovedit de mărturiile arhiepiscopului german Strossmayer, unul dintre membrii Sinodului, a cărui conștiință curată s-a scandalizat

văzând cinul episcopal lipsit de putere și de voință liberă în față unui papă atotputernic: „La Sinodul de la Vatican nu am avut libertatea necesară. Din acest motiv nu se poate numi un sinod adevărat care să aibă dreptul să redacteze hotărâri ce au puterea de a supune conștiințele întregii lumi catolice [...] Tot ceea ce ar fi putut asigura libertatea de exprimare și de judecată a fost înlăturat în mod atent [...] și ca și cum toate acestea nu ar fi fost de ajuns, acest sinod a constituit cea mai scandaloasă încălcare publică a vechii maxime bisericesti: “quod semper, quod ubique, quod ab omnibus”[108].

Într-un cuvânt, a fost necesară cea mai vădită și mai detestabilă exercitare a presupusei infailibilități papale chiar înaintea proclamării infailibilității ca dogmă. Totodată, sunt adăugate următoarele: Faptul că Sinodul nu a fost convocat canonic, faptul că episcopii de origine italiană, înalți demnitari și oficialități au constituit o parte majoră și dominantă, care aproape a monopolizat Sinodul, faptul că Vicarii au fost manipulați de cea mai scandaloasă propagandă și faptul că întregul mecanism al puterii papale, pe care o exercita în acel moment papa la Roma a contribuit la intimidarea și la suspendarea oricărei libertăți de exprimare. Se poate astfel trage în mod limpede concluzia, ce fel sau mod de libertate de discuție (termen nepermis în cadrul oricărui Sinod) am avut la Sinodul de la Vatican” [109].

În toată această perioadă de atât de intensă criză sufletească, îmi abandonasem aproape complet studiile. Ceasurile libere pe care mi le îngăduia regulamentul ordinului meu monahal, le valorificam în singurătatea și smerenia chiliei, sporindu-mi cunoștințele și aprofundând o materie atât de vastă. Luni întregi am studiat din surse biblice, apostolice și patristice, structura și organizarea primei Biserici.

Acest efort nu-l făceam cu totul pe ascuns. Comportamentul meu părea să fi fost influențat puternic de marea mea neliniște, care deja îmi captase întreg interesul. Nu am ezitat să caut în afara mănăstirii lucrările și persoanele care să fi putut contribui în vreun mod la luminarea mea pe mai departe în legătură cu această problemă.

Mai târziu, am îndrăznit să fac cunoscută în parte situația mea, deși cu multă înțelepciune și atenție, făcând în mod confidențial câteva aluzii către diverși învățați ai bisericii, de care mă lega o relație de prietenie. În acest mod, am primit sfaturi, judecăți și păreri în legătură cu cazul meu, întotdeauna de mare importanță și interes pentru mine.

Cu toate acestea, pe cei mai mulți dintre oamenii mei de încredere i-am găsit mai fanatici decât mi-am închipuit.

Deși recunoșteau și ei absurditatea întregii învățături papale, rămâneau cu disperare agățați de ideea că „supunerea datorată papei cere ca mintea să consimtă orbește” [110] și de cealaltă cugetare a lui Ignațiu de Loyola, părintele iezuiților, conform căreia: „ca să avem în toate lucrurile adevărul și să nu fim amăgiți în nimic, trebuie să avem întotdeauna ca principiu statornic faptul că ceea ce vedem ca fiind alb este în realitate negru, dacă așa hotărăște ierarhia Bisericii” [111].

Animat de această mentalitate fanatică, în fața căreia rămânea neroditoare obiecția logică, un preot al acestui ordin, de dragul prieteniei care ne lega, mi-a mărturisit următoarele: „Ceea ce spui este fără îndoială logic și clar din toate privințele și nu pot decât să o recunosc. Dar, noi, iezuiții, în afara celor trei voturi obișnuite, avem și un al patrulea, special, mult mai important decât cel al ascultării, al fecioriei și al sărăciei. Este votul supunerii necondiționate față de papă [112]. Din acest motiv sunt obligat să prefer mai bine să mă cobor împreună cu papa în chinurile veșnice, decât să mă mântuiesc cu toate aceste adevăruri de netăgăduit ale voastre”.

Note

- [1] Devoti, Instit. Canon., Proleg., Cap. 2.
- [2] Grigorie XIV (Mauro Cappellari), Carte depre Primatul Episcopului Romei, Cuvântare introductivă, cap 25.
- [3] Bula «Pastor Aeternus», din cadrul Sinodului de la Vatican, Introducere.
- [4] Maistre, Du Pape, Discours preliminaire, I; și ibid., cartea. 1, cap. 3.
- [5] Ibid., Cuvântare introductivă, 3.
- [6] Cardinalul Berlamino, De Sum. Pontific., cartea 2, cap. 31, fascicul. 1.
- [7] Ibid., Prolog, fascicul. 2. Vezi de asemenea: Marin Ordonez, El Pontificado, vol. I, Madrid 1887, cap. 10, p. 30; J. Donoso Cortes, Obras Completas, vol. 2, Madrid 1901, p. 37.
- [8] Pius I', «Vacante Sede Apostolica», din 25 decembrie 1904; Pius IA', «Cum Proxime», din 1 martie 1922.
- [9] Agosto Trionfo, Summa de Potestate Ecclesiastica, Quaest. 19, 1, art. 3.
- [10] Mons. Roey, L Episcopat et la Papaute au Point de vue Theologique, anexa. 10, în «The Conversations at Malines», publicată de Lordul Halifax, Londra, 1930.
- [11] Vezi, de ex., Buletinul Episcopiei de Strassbourg, martie 1945, vol. 3, p. 45.
- [12] Mauro Cappellari (Grigorie XIV'), Ibid., Tabel, cap. 6, 10.
- [13] Gerson, De Statu Sum. Pont., Consid. 1.
- [14] Cicero, De Divinatione, cartea. 2, cap. 54.
- [15] Grigorie VII, Epistola «Notum fieri», către germani.
- [16] Mauro Cappellari (Grigorie XIV), ibid., 11.
- [17] Bonifaciu VIII, Bula «Unam Sanctam»; și mai clar și mai pe larg: Bernadus Claravalensis, De Consideratione, IV, 3; Hugui Sancti Victoris, De Sacramentis, II, 2, 4; Alexandre d Hales, Summa Theologica, IV, quaestio 10, nr. 5, nr. 2.
- [18] In. 18, 36.
- [19] Lc. 22, 25-26.
- [20] Mathieu, Le Pouvoir Temporal des Papes.
- [21] Maistre, Du Pape, Discours Prelim., 2.
- [22] Constit. Dogmat. Conc. Vatic, Sess. 4, Const. I, Bula «Pastor Aeternus»; (Textul în - Denzinger, Enchiridion, 139, 16671683).
- [23] Veuillot, Livre sur la Papaute, cap. 1, 11 (In. 6, 68).
- [24] In. 16, 13.
- [25] În acest mod, catolicii, în virtutea presupusei infailibilități a papei lor, tind să se asemene acelor vechi eretici care au fost condamnați de întreaga Biserică, întrucât, după cum spune Sfântul Vincențiu de Lerins „au avut obrăznicia să făgăduiască și să învețe că în biserica lor, adică în facțiunea lor eretică, se coboară un har special, mare, cu desăvârșire personal, astfel încât fără nici o osteneală, fără nici un efort, fără nici cea mai mică grijă, chiar și fără să îl ceară sau să îl invoce, iau o astfel de întărire de la Dumnezeu, toți aceia care aparțin grupării lor, încât, ca și cum i-ar ține îngerii pe aripile lor, nu își lovesc picioarele de pietre, adică nu cad niciodată în sminteala răstălmăcirii credinței” (Commonitorium de Orthod., Fide 25, 8).
- [26] Perujo, Dicționar al Științelor Ecleziastice, 100.
- [27] Devoti, Instit. Canon., Prolog. cap. 2. Mai mult decât în orice altă situație se potrivesc aici cuvintele Sfântului Vincențiu: «Nu încetez să mă minunez», spune acest

respectabil și străvechi părinte al Bisericii, «de marea necuviință a minții lor orbite, de patima lor nepotolită pentru rătăcire și rău, încât nu se mulțumesc cu îndreptarul credinței, care ne-a fost dat și pe care l-am primit o dată pentru totdeauna din ani străvechi, ci cer în fiecare zi nenumărate înnoiri și sunt mereu neliniștiți, dorind să adauge sau să schimbe sau să îndepărteze ceva din religie, ca și cum nu ar fi vorba de dogmă dumnezeiască, care este de ajuns că le-a fost revelată o dată oamenilor, ci o instituție omenească, ce nu poate ajunge în forma sa desăvârșită, decât prin intermediul unei veșnice corecturi și revizuirii» (Commonitorium 21, 1).

[28] Baronii, Annales, Ad Ann. 553, Num. 224.

[29] Gratianus, Codex Juris Canonici, vol. 1, Paris 1612, dis. 19, partea 1, cap. 6, p. 90 și Col. 55, editio Leipzig 1839.

[30] Si autem Papa erraret, praecipiendo vitia, vel prohibendo virtutes, tenetur Ecclesia credere vitia esse bona, et virtutes mala (Theologia, Bellarmino, De Romano Pontifice, cartea 4, cap. 23).

[31] «Deus et Papa faciunt unum consistorium [...] Papa potest quasi omnia facere quae facit Deus [...] et Papa facit quidquid libet, etiam illicita, et est ergo plus quam Deus» (Cardinalius Zabarella, De Schism, Innocent. VII).

[32] Fericitul Augustin, De Civitate Dei, XVIII, 54.

[33] Lc. 9, 33.

[34] Gal. 2, 11.

[35] «Dar când am văzut că ei nu calcă drept, după adevărul Evangheliei» (Gal. 2, 14).

[36] Papa Marcel (296-303) a căzut în idololatrie și a ajuns în punctul de a jertfi pe altarele zeilor păgâni, ca să își salveze viața și bunurile proprii, în timpul prigoanei lui Dioclețian. Este un fapt cert, din punct de vedere istoric că, de exemplu, papa Marcel a intrat în templul Afroditei și că i-a jertfit acolo zeiței chiar pe altarul ei. De la acest eveniment scandalos, cunoscut în genere și făcut public în acea epocă, lumea creștină din Roma a păstrat cea mai urâtă pomenire a acestui papă timp de generații întregi, cel puțin până la sfârșitul secolului al V-lea, dacă judecăm după mărturiile care au ajuns până în zilele noastre. Istoricii romano-catolici, puși în fața imposibilității de a tăgădui faptul cert al dovezilor istorice despre aceste întâmplări regretabile, preferă să le atribuie fanteziei eretice a donatiștilor, dușmani ai lui Marcel, care chipurile ar fi organizat o campanie de discreditare împotriva acestuia după moartea sa. Nu pot să ne explice, însă, de ce în acest caz, în aceeași Liber Pontificalis (Cartea Papilor), papa Marcel a fost trecut în mod categoric ca apostat. De asemenea, aceasta era întocmai și opinia clerului înalt al Romei, care a refuzat să scrie numele întâistătorului apostat în registrul oficial în care erau trecute perioadele de păstorie ale tuturor papilor. Într-adevăr, de la Fabiu (250) până la Marcu (395) se găsesc în acesta toate numele și datele tuturor episcopilor catolici, singura excepție fiind cele ale lui Marcel.

[37] Este în genere cunoscut că la Sinodul de la Sardica din anul 342 (343?) episcopii Răsăritului împreună cu patriarhul Ștefan al Antiohiei, în fața pretențiilor apusene de a revizui apoftegmele și dispozițiile bisericești speciale, ale răsăritenilor, l-au afurisit pe Iuliu, episcopul Romei, pe Cuviosul Cordovis, întâistătorul Sardicei și pe alții (vezi. Mansi, Summa Conciliorum, Actae Synod. Sardic. Decreta).

[38] Cât despre erezia lui Liberiu (352 - 366) avem trei martori de necontestat: pe Fericitul Ieronim, pe Sfântul Ilarion și pe Petru Damian. Inițial ortodox, papa Liberiu a fost **alungat** din Roma și exilat de către arieni. Puțin mai târziu, însă, sătul de greutatea

exilului și mișcat de nostalgia vieții sale slăvite și fastuoase în scaunul papal, i-a trădat pe credincioși, a apostaziat și a semnat „Crezul” eretic al arienilor. După aceasta, l-a condamnat și anatemizat pe Sfântul Atanasie ca eretic. Datorită tuturor acestora, arienii i-au permis să se întoarcă la Roma și să ocupe din nou tronul său. Fericitul Ieronim scrie categoric: „Liberiu, sătul de greutatea exilului, a semnat rătăcirea eretică și s-a întors la Roma ca un cuceritor” (Cronici, A. D. 357 și: De Script. Eccles.). Același lucru îl confirmă și Sfântul Ilarion și îl susține vorbind despre tristețea pe care o simte văzând semnătura papală pe „crezul” eretic: «Haec est perfidia ariana!» (Fragment. Histor., VII). Și Petru Damian, în secolul al 11-lea, confirmă din nou faptul că papa Liberiu a fost un „eretic și un apostat” (Liber Gratissimus, cap. 16).

[39] Sf. Atanasie, Istoria ariană, 73. Sfântul Atanasie spune, de asemenea, că papa Felix era un eretic care producea atâta sminteală, încât credincioșii din Roma refuzau să intre în bisericile pe care le vizita (Epistola către monahi, Paris, 1627, opp. I, 861. Vezi de asemenea : Duchesne, Histoire Ancienne de l'Eglise, vol. II, cap. XIII).

[40] Papa Honoriu (625) a primit și a ratificat public învățăturile eretice ale monoteliților. Rămânând în această rătăcire atât de vătămătoare pentru credință, a fost condamnat în unanimitate și anatemizat de al VI-lea Sinod Ecumenic împreună cu toți ceilalți înțâistători ai ereziei monotelite: «Anatema asupra ereticului Teodor Faranitis, asupra ereticului Serghie, asupra ereticului Honoriu, asupra ereticului Kyros, asupra ereticului Pyrros» (vezi Mansi, Sum. Concil., Acta VI Concil. Gener., Sess. XIII). Despre aceste întâmplări nu există nici o îndoială. Chiar urmașii lui Honoriu la scaunul papal le confirmă în epistolele lor. Astfel, în scrisoarea apostolică pe care papa Leon II le-a trimis-o episcopilor din Spania, cerând încuviințarea acestora față de hotărârile Sinodului al VI-lea Ecumenic, spune că Honoriu și adepții săi „au fost pedepsiți cu pedeapsa cea veșnică” («aeterna condemnatione mulctati sunt»), deoarece Sinodul i-a găsit trădători ai curăției tradiției apostolice. Același îi scrie regelui Ervigio că Honoriu „a fost condamnat de respectabilul Sinod și exclus din comuniunea Bisericii sobornicești”. În mod asemănător, papa Adrian II, în epistola sinodală a Sinodului Roman, amintește de erezia și anatemizarea lui Honoriu de către Sinod: «Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen est, quia fuerit super haeresi accusatus...» (Adrianii II, epist. Synod. Concilii Romani, quae in octavae Synodi Actione VII et lecta et approbata est). Istoricii romano-catolici, neputând nega certitudinea acestor evenimente, au primit ordinul de a le trece cu totul sub tăcere, sau, în cazul în care ar fi neapărat necesar, să le amintească pur și simplu. Astfel, de exemplu, în Somme des Conciles του Abbe Guyot (Paris 1868) nu se găsește nicăieri condamnarea lui Honoriu printre **actele** legate de întrunirea a XIII-a din cadrul celui de-al VI-lea Sinod Ecumenic, nici măcar cea mai mică pomenire a acesteia (vezi vol. I, p. 315). Și în Slujba din Breviarium Romanum pentru cinstirea papei Leon, care se prăznuiește în apus la 28 iunie, exista descrierea tuturor acestor evenimente, până în ziua când Vaticanul a considerat că textul este atât de injurios, încât a dispus înlăturarea sa. Într-adevăr la revizuirea lucrării Breviarium de către papa Clement VIII, textul a fost scos.

[41] Papa Sixt V (1585-1590) a editat în jurul anului 1590 textul din Vulgata, și a declarat în mod oficial prin „perpetuum Decretum” că acela va fi de atunci înainte singurul text autentic și mai presus de Sfintele Scripturi, întrucât îl corectase el însuși, «bazându-se pe autoritatea dată de plinătatea puterii sale apostolice». Acest Decretum îi înștiața în mod oficial pe credincioși că toate celelalte ediții ale Bibliei pierd automat orice valoare și că

cel ce va îndrăzni să schimbe ceva cât de mic în noul text, fie în învățături, fie în alte tâlcuiri publice, cum ar fi discuții particulare, va fi «ipso facto» afurisit. Această ediție, însă, a papei Sixt V, era atât de plină de greșeli în traducere, exprimare și învățătură, care nici la un elev nu ar fi fost de găsit. Acest fapt a condus la retragerea imediată a ediției în mijlocul unui scandal de proporții. Cardinalul Bellarminus a înțeles că acest fapt constituia o piedică serioasă pentru răspândirea învățăturilor sale legate de autoritatea papală. I-a cerut atunci papei Grigorie XIV (1590-1591), succesorul lui Sixt, să salveze faima acestuia din urmă, reeditând textul corectat. (vezi Card. Bellarminus, Autobiografia, 1591, p. 211). Bellarminus se gândea de asemenea, să adauge un prolog la această nouă ediție, în care să le explice credincioșilor că în cea primă nefericită ediție din 1590 se strecuraseră „unele rătăcirii” de care vinovați se făceau... „tipografi și alte persoane”! Dar Bellarminus însuși mărturisește în Autobiografia sa că aceasta nu era decât o minciună pioasă, din moment ce toți știau că Sixt este autorul acestui «hățiș a fel și fel de rătăcirii», și că fiecare paragraf de care acest papă se ocupase, fusese schimbat în cel mai groaznic mod, «Permulta perperam mutata» (Bellarm., Aut., ibid, 291). Succesorul lui Grigorie la scaunul papal, Clement VIII (1592-1605), pentru a face uitată pe cât era posibil chestiunea, a editat un nou text al Vulgatei în 1592, diferit față de cel anterior în nenumărate părți din cuprinsul său, care, cu toate acestea, au rămas foarte defectuoase. Batjocura generală, însă, inspirată de nefericita Vulgata al lui Sixt V, a fost de o așa natură, încât pentru secole, pomenirea acestui papă devenea pretutindeni pricină de glume ironice.

[42] Când Inchiziția, cu metodele sale de tortură, la ordinul papei Urban VIII, i-a pus în vedere lui Galilei să retracteze teoria sa referitoare la faptul că pământul se învâрте în jurul soarelui, acest celebru astronom, întrucât își pierduse credința în papă și în biserica sa, a murmurat încă, după ce abia semnase dezicerea sa, aceste cuvinte pe care istoria le-a făcut celebre: «Și totuși se mișcă...!» Urban VIII a editat imediat, ca victorie a autorității papale, documentul dezicerii marelui astronom, care atât de nedrept a fost adus de călăi în fața Inchiziției. Iar din 30 iunie 1633 toți au fost obligați să creadă că pământul nu se învâрте în jurul soarelui, de frica anatimizării lor ca eretici. «Dar Dumnezeu, Cel care chiar și în acel timp era încă mai puternic decât Episcopul Romei», spune cu ironie Stanislas Jedrezewsky, «a vrut să îi facă în cele din urmă dreptate lui Galilei”. Într-adevăr, progresul ulterior al științei astronomice, a făcut atât de evidentă „erezia” lui Galilei, încât, în 1822 papa Pius VII a fost nevoit să ridiculizeze autoritatea papală, corectând decretul Inchiziției din 1633 împotriva lui Galilei și îngăduind cercetările astronomice ale lui Copernic. În cele din urmă, în mijlocul unei indignări de proporții a credincioșilor în fața acțiunilor papilor legate de această chestiune, și a disprețurii ironice a lumii științifice, Vaticanul nu a putut găsi alt mijloc de a restabili prestigiul autorității sale, decât încuviințând și aprobând ceea ce până atunci condamnase și anatimizase. Și în 1835, în atmosfera unei batjocure generale, papa a dispus radierea de pe Lista Cărților Interzise (Index Librorum Prohibitorum) a tuturor operelor lui Copernic, Kepler și Galilei.

[43] Vezi *Innovaciones del Romanismo*, G. H. C., Madrid 1891, XIV, p. 202.

[44] «Ummum a te petimus fili charissime, Doctoribus Sedis Apostolicae non semper credas, multa illorum passionibus tribuas» (Epist. Pii II ad Carolum VII Regem Galliae, Epist. CCCLXXIV).

[45] Pius IV a acționat împotriva canonului VII al Sinodului Ecumenic din Efes, în care este cuprinsă **sentința** depunerii și anatema asupra celui care ar îndrăzni să impună credincioșilor un alt „Crez” decât cel de la Sinodul de la Niceea. Pius IV a redactat „Crezul” ce îi poartă numele: «Crezul lui Pius IV» (Credo Pii Quarti). Este adevărat că acest „Crez” nu este contrar celui de la Niceea, dar este de ajuns faptul că este diferit. Într-adevăr, la a 5-a întrunire a Sinodului Ecumenic de la Calcedon s-a rostit „Crezul” de la Niceea și în continuare a fost pusă nu doar interdicția alcătuirii unui nou „Crez” contrar acestuia, dar chiar și „a unui alt Crez, indiferent de ce ar putea cuprinde” (Vezi Mansi, Summa Concil. Act. Concil. Ephes., Can. VII, act. Conc. Calced, sess. V).

[46] Orice papă, conform prevederilor canonului VIII a Sinodului din Konstanz, este obligat să facă o mărturisire de credință în cadrul slujbei de întronizare, care este cuprinsă în Liber Diurnus: «Cu gura și cu inima mea făgăduiesc să păstrez fără să schimb cu nimic ceea ce a fost ratificat și așezat de cele 8 Sinoade Ecumenice (**Biserica Ortodoxă recunoaște Șapte Sinoade Ecumenice, Nota trad.**); la primul din Niceea, la al doilea din Constantinopol, la al treilea din Efes, la al patrulea din Calcedon, la al cincilea și al șaselea din Constantinopol, la al șaptelea, ținut pentru a doua oară în Niceea și la al optulea din Constantinopol. Făgăduiesc să le consider pe toate de aceeași autoritate și cinste, urmând cu grijă, ceea ce a fost hotărât la acestea și condamnând ceea ce a fost condamnat ».

[47] Sfântul Ciprian, Epistola LXXIII.

[48] Mt. 28, 20.

[49] In. 14, 16.

[50] In. 16, 13.

[51] In. 14, 26.

[52] I Tim. 3, 15.

[53] Sf. Irineu, Împotriva ereziilor, vol 3, cap. 4.

[54] Lc. 10, 16.

[55] Vezi .Mansi, Summa Conciliorum, Act. Concil. Arelat., Can.VIII.

[56] «Placuit etiam, ut de dissentione Romanae atque Alexandrinae Ecclesiae, ad sanctum papam Innocentium scribatur: quo utraque Ecclesia intra se pacem, quam praecepit Dominus, teneat» (Codex Canon. Eccles. Afric., nr. 101).

[57] Vezi. Mansi, Sum. Concil., Concil. Sard., Decreta.

[58] «Honorio haeretico, anathema» (Mansi, Sum. Concil, Act. VI Concil. Gener, sess. XIII).

[59] Mt. 15, 3-9; Marcu. 7, 7-9.

[60] Fericitul Augustin, De Unitate Ecclesiae, 1, 16.

[61] Fericitul Augustin, epistola Adversus Donatum, 3, 5.

[62] Sfântul Vincențiu de Lerinos, Commonitorium, 29, 2.

[63] Clementii XI Bulla «Unigenitus».

[64] Cardinalul Bellarminus, De Verbo Dei..., Liber IV, 4.

[65] Grigorie XIV (Mauro Cappellari), El Triunfo de la Santa Sede, Madrid 1834, Index, cap. 8, 2.

[66] Cornelius Mussus., In Epist. ad Roman., I, cap. VIV.

[67] Cardinalii Hosii, De Expresso Verbo Dei, 1584, p. 623.

[68] Proverbe. 8, 9; Sf. Clement Alexandrinul, **Stromateis**, cartea 6, cap. 15.

[69] Ps. 118 (119), 105.

- [70] II Cor. 4, 3-4.
- [71] Filip. 2, 16.
- [72] Fapte 20, 32.
- [73] Efes. 1, 13· Ιακ. 1, 18.
- [74] Fapte 13, 26; Efes. 1, 13.
- [75] Vezi In. 12, 48.
- [76] Vezi II Tim. 3, 15-17.
- [77] Fericitul Augustin, Sermo IV De Verbo Apostol.
- [78] Sfântul Atanasie, Împotriva închinătorilor la idoli, vol. I, partea 1.
- [79] Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilia IX, În Epistola către Coloseni.
- [80] Sf. Isidor Pilusiotul, Epistola 4, 67, 91.
- [81] Sf. Vasile, Epistola către Grigorie; Fericitul Augustin, De Doctrina Christiana, 1, cap. 9.
- [82] Sf. Vasile, Despre credință, cap. I; vezi de asemenea: Sf. Ioan Gură de Aur, Omilia XIII la Epistola II către Corinteni, 7; a aceluiași, Omilia XXI, la cap. 6 din Epistola către Efeseni; a aceluiași, Omilia VI, Despre Lazăr; Sf. Chiril al Ierusalimului, Cateheze, 12.
- [83] Sfântul Vasile, Omilia XXI, Împotriva hulitorilor Sfintei Treimi; Sf. Ioan Damaschin, Despre Credința Ortodoxă, cartea I, cap. I; Teodorit, Dial., 1; **Ατρνπτ.**
- [84] Sf. Ambrozie, De Offic., Lib. I, 23; Origen, Omilia V, despre Levitic.
- [85] Sf. Irineu, Împotriva ereziilor I, 3, cap. 2.
- [86] Sf. Ioan Gură de Aur, Omilia XXXIII, despre Faptele Apostolilor
- [87] Devoti, Institutiones Canonicae, Proleg., cap. 2; et. T. N. v. sect. 1, 5.
- [88] Maret, Du Concile General, 2, 375.
- [89] In. 21, 15-17.
- [90] Bernardino Llorca S. J., Historia de la Iglesia Catolica, τ. I, Madrid 1950, p. 262.
- [91] Pii X, Decretum «Lamentabili», 50. Actae Sanctae Sedis, 40, 476.
- [92] Devoti, Institutiones Canonicae, Prolegom., cap. 2.
- [93] Bellarminus, De Pontifice Romano, Liber IV, 24 și 25; și liber 1, 9.
- [94] Sf. Clement al Romei, Epistola către Corinteni 12, 44.
- [95] Vezi Martigny, Dictionn. d Archeologie Chretienne, Eveques, p. 569: Faptele Sinodului din Calcedon.
- [96] Sf. Atanasie, Epistola către **Δρακόντιον**, 3, 1.
- [97] Sf. Grigorie cel Mare, Omilii la Evanghelii II, 23, 5.
- [98] Sf. Ignatie al Antiohiei, Epistola către magnesieni, 3.
- [99] Sf. Ignatie al Antiohiei, Epistola către filadelfieni, 1. Vezo. Martigny, ibid, p. 566.
- [100] Ruiz Baeno, Padres Apostolicos, Introducere la Epistola Sfântului Clement, Madrid 1950, p. 149
- [101] Devoti, Institutiones Canonicae, Prolegom., cap. II; Bellarminus, De Pontifice Romano, Lib. IV, cap. 24, 25; și Lib. I, cap. 9.
- [102] De Maistre, Du Pape, cartea I, cap. 3.
- [103] Benedict XV, Codex Iuris Canonici, canonul 222, 1; Hefele, Histoire des Conciles, Introduction, II, 3.
- [104] Benedict XV, ibid; Devoti, **é.α. (ca mai sus)**, Prolegom., III, 38; Hefele, ibid.
- [105] Edictul papei Leon X la Sinodul V din **Laterano**.
- [106] De Maistre, Du Pape, cartea. I, cap. 3.

[107] Benedict XV, Codex Iuris Canonici, canonul 227; Leon XIII, Enciclica «Satis Cognitum».

[108] «Catholicum est, quod semper, quod ubique et quod ab omnibus creditum est», adică: « **Catolic (universal, sobornicesc)** este ceea ce s-a crezut întotdeauna, pretutindeni și de către toți» (Sf. Vincențiu de Lerinos, Commonitorium, cap. 2).

[109] Din mărturiile care au fost publicate în ziarul Kolnische Zeitung din 13 iulie 1881.

[110] Grigorie XIV (Mauro Cappellari), El Triunfo de la Santa Sede, Madrid 1834, **Πίναξ**, cap. VI, 10.

[111] Ignățiu de Loyola, Libro de Exercicios Espirituales.

[112] Acest devotament al iezuiților față de scaunul papal nu a fost niciodată sincer, mai ales în cazurile în care venea în conflict cu interesele speciale ale acestui ordin obscur. Iezuiții înșiși, în ciuda votului lor de ascultare oarbă față de papă, cu care atât de mult se mândresc spunând că dețin o virtute specială însemnată, l-au uitat brusc, când Clement XIV a dispus desființarea ordinului lor. Într-adevăr, papa Clement a promulgat în anul 1773 bula Decretum Brevis, în care dispunea desființarea ordinului iezuit și anularea sa pentru totdeauna. Aceștia, însă, în loc să se separe, s-au refugiat în Prusia și în Rusia, unde papa nu putea să impună decretul dat prin forța armelor. Acolo au rămas organizați și într-un număr mult mai mare până în 1814, când au reușit prin multele lor intrigi să obțină de la papa Pius VIII promulgarea unui nou decret, care îl anula pe primul și permitea din nou existența și funcționarea ordinului.

Capitolul al 4-lea „Tu ești Petru”

Cei mai obiectivi dintre cei din preajma mea mă sfătuiseră să studiez bazele biblice ale papismului, adică pasajele evanghelice pe care acesta le invocă pentru demonstrarea și justificarea așa-numitului „primat al lui Petru” [1].

Am considerat îndreptățit acesta sfat, ce era și pe placul meu, întrucât mi se dădea o nouă ocazie de a cerceta chestiunea pe baza Sfintelor Scripturi. Așa cum este firesc, am ales ca obiect al cercetărilor mele cea mai importantă dintre pericopele evanghelice, în capitolul 16 din Evanghelia după Matei, pe care s-a întemeiat învățătura despre Primat: „Tu ești Petru, și pe această piatră voi întemeia Biserica mea” [2].

Pentru romano-catolicism, aceste cuvinte ale Domnului adresate lui Simon Petru constituie instituția dumnezeiască a puterii sale papale [3]. Iezuitul Bernardino Llorca scrie: „Ca răsplată a minunatei sale mărturisiri despre dumnezeirea lui Iisus Hristos, Acela i-a vestit lui Petru că va fi piatra de temelie, cu alte cuvinte capul și autoritatea supremă a edificiului Bisericii Sale” [4]. Adică, „această metaforă (Petru = piatră) referitoare la Apostol, care îl arată ca temelie a Bisericii, indică de asemenea, în mod lămurit, că este și întăistătorul ei. Înțelesul acesteia este că el trebuia să fie pentru Biserică, ceea ce este temelie pentru o construcție. Și cum la orice construcție temelie este tocmai ceea ce susține și conferă adevărata unitate întregului, așa și în Biserică, el este cel care dă stabilitatea și adevărata unitate” [5].

Conform acestei tâlcuiri a pericopei evanghelice, biserica romano-catolică învață că Sfântul Petru, primul papă, „este temelia și piatra din capul unghiului a Bisericii, stăpânul și capul ei și învățătorul infailibil al lumii întregi” [6]. Și într-adevăr, această învățătură este oficială și obligatorie și „este clar că în acord cu voința și porunca lui Dumnezeu, biserica se sprijină pe fericitul apostol Petru, întocmai unei construcții deasupra temeliei sale” [7].

Totuși, această învățătură atât de greșită, are pretenția de a fi în acord, conform Sinodului de la Vatican, „cu sensul cu desăvârșire clar și limpede al Sfintelor Scripturi, așa cum l-a înțeles întotdeauna biserica catolică” [8]. Și cu toate acestea, după propria-mi judecată, „sensul sigur și cu desăvârșire clar al Sfintelor Scripturi, așa cum l-a înțeles întotdeauna biserica catolică”, era tocmai absolut contrar. Acest lucru pentru că puține lucruri din Sfintele Scripturi sunt atât de sigure și de clare cum ar fi cel că „nimeni nu poate pune altă temelie decât cea pusă, care este Iisus Hristos” [9]. „Iisus Hristos este singura temelie adevărată a Bisericii”, spune Sf. Atanasie [10]. Domnul este unica temelie, pe care apostolul Pavel se laudă că a așezat-o, când, împreună cu apostolul Petru însuși „a întemeiat biserica Romei” [11]; acest lucru pentru că „doar Domnul Iisus Hristos este temelia tuturor părților Bisericii Sale [12] „Când în Scripturi se vorbește de temelie”, scrie Sf. Grigorie cel Mare, „referirea nu este la nimeni altcineva decât la Domnul” [13]. Pare de necrezut că ar putea cineva nega faptul că Hristos este Piatra și temelia Bisericii, chiar dacă ar citi chiar și numai o dată cărțile canonice ale Vechiului [14] și ale Noului Testament [15].

Cuvintele Domnului „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea”, care sunt menționate în Evanghelia după Matei, nu sunt repetate de nici unul dintre ceilalți evangheliști. La Ioan, în ciuda faptului că a fost martor ocular la mărturia lui Petru, nu găsim nici cea mai mică referire la acestea, nici la Luca, nici la Marcu, care, desigur, era ucenic, tovarăș și tâlcuitor al lui Petru însuși și a scris Evanghelia sa în conformitate cu duhul și învățătura acestui Apostol.

Toate acestea dovedesc faptul că Evangheliștii nu erau următori și susținători ai primatului papal, dat fiind faptul că omit să consemneze în lucrările lor sfinte acel lucru care, după învățătura catolică, reprezintă „cel mai important element al creștinismului” [16], „rezumatul și esența sa” [17]. Sau poate ar fi mai drept să atribuim răspunderea pentru această nejustificată omisiune, Sfântului Duh Însuși, sub călăuzirea căruia „au grăit, purtați fiind (de Duhul Sfânt) [18]”? Analog, la ucenicii direcți ai Apostolilor, la a doua generație de creștini, nu găsim nici urmă de aluzie la respectivul pasaj. Într-adevăr, în operele Părinților apostolici, în care sunt cuprinse 412 trimiteri la Sfânta Scriptură, lipsește cu desăvârșire ceva legat de mărturisirea lui Petru, care este menționată în exclusivitate de Matei. Întocmai același lucru se întâmplă și cu celelalte pasaje evanghelice, pe care romano-catolicii le invocă pantru a susține primatul papal.

Nici în Didahii (Învățătura celor doisprezece Apostoli), nici la Clement, Ignatie sau la Policarp, nici la Barnaba, nici în epistola către Diognet, nici în fragmentele lui Papias, nici chiar în *Păstorul lui Hermas*, unde se vorbește doar despre organizarea și structura Bisericii, nu se poate găsi nici cea mai mică urmă a cuvântului atât de celebru printre catolici „Tu ești Petru...”

În mod cât se poate de limpede reiese faptul că primele două secole nu țin seama de acel element „pe care se întemeiază în întregime creștinismul” [19]!

Această omisiune importantă este mai evidentă în *Păstorul lui Hermas*, care a fost frate al papei Pius, Episcopul Romei, și care, după cum știm din canonul Muratorii, a scris mai cu seamă această lucrare pe durata episcopatului fratelui său. În aceasta Hermas descrie locul ocupat de Apostoli, de episcopi, de învățători și diaconi [20], de egumeni [21] de preoții întâistătători și **ocârmuitori ai Bisericii** [22].

Cu toate acestea, în *Păstorul*, în această lucrare atât de bogată în imagini și simbolisme referitoare la ierarhia Bisericii, nu întâlnim nicăieri nici o mărturie despre poziția singulară a vreunui episcop, ca stăpân absolut al întregii creștinătăți.

Este, în concluzie, deosebit de important faptul că până și fratele Episcopului Romei pare să treacă total cu vederea această chestiune a primatului papal! Prima menționare a pasajului biblic despre mărturia lui Petru nu apare decât abia în a doua jumătate a secolului al doilea, când, în jurul anului 160, a fost scris *Dialogul cu iudeul Trifon* de către martirul Iustin.

Stilul indiferent cu care Iustin relatează mărturisirea lui Petru este evident: „Pe unul dintre ucenicii Săi, care, prin revelație de la Tatăl, l-a mărturisit Fiul lui Dumnezeu, deși mai înainte se numea Simon, l-a numit Petru” [23].

Către sfârșitul aceluiași secol apare pentru prima dată în corespondența bisericească, deși nu într-un totu demnă de încredere, o trimitere la pasajul în cauză. Lucrarea în care este cuprinsă face parte din **Tetraevanghelia** scrisă de clericul sirian Tatianos. Această lucrare are o asemenea importanță, încât în biserica siriacă a Antiohiei a înlocuit în întregime Evangheliile canonice, cel puțin până la jumătatea secolului al IV-lea. Citatul este următorul: „Fericit ești, Simone. Și porțile iadului nu te vor birui” [24].

După sensul expresiei răsăritene „porțile” putem doar să tragem concluzia că se face referire la biruința lui Petru asupra morții [25], conform aceluiași înțeles cu care Domnul Cel înviat a întrebuițat aceste cuvinte spunând despre Ioan: „ucenicul acela nu va muri” [26].

De la Iustin trebuie să facem saltul către secolul de aur al Bisericii pentru a găsi alte trimiteri la pasajul nostru. Pentru început, primul lucru pe care l-au remarcat Sfinții Părinți, este faptul că Domnul l-a numit pe Apostolul Său „Petru”, la genul masculin, în timp ce a spus că va zidi Biserica „pe piatră”, la genul feminin. Distincția este clară, excluzând astfel cu totul identificarea lui Petru cu Piatra. Această distincție i-a făcut pe Sfinții Părinți și pe ceilalți scriitori bisericești să creadă că piatra pe care s-a zidit Biserica nu era personalitatea lui Petru, deoarece în acest caz Domnul ar fi întrebuițat expresia „pe acest Petru” [27].

Drept urmare, cei mai mulți dintre acești scriitori sfințiți, au înclinat către interpretarea pietrei ca mărturisirea credinței în Fiul lui Dumnezeu, interpretare pe care deja cu mult înainte o arătase Sf. Apostol Iuda, sfătuind să ne zidim „pe noi înșine întru a noastră preasfântă credință” [28].

Alții au tâlcuit Piatra ca fiind Însuși Hristos, pe care proorocii l-au vestit de mai înainte ca așteptata Piatră a lui Israel [29], lucru pe care chiar El l-a arătat ca referindu-se la Sine [30].

În sfârșit, alții, cu excepția câtorva scriitori, cum este de exemplu Tertulian, deși uneori îl identifică pe Apostol cu piatra, atribuie acestei interpretări simbolice un simplu înțeles duhovnicesc, fără să îl considere un privilegiu al Apostolului în comparație cu ceilalți, și care cu atât mai puțin putea fi moștenit [31]. Fericitul Augustin scrie în lucrarea sa *Retractationes* că citind acest pasaj evanghelic, la început superficial, a

crezut că piatra poate fi identificată cu Apostolul. Mai târziu, însă, studiindu-l cu atenție, a înțeles că interpretarea corectă este că Piatra pe care este zidită Biserica, nu este alta decât Acela, pe care apostolul Petru l-a mărturisit ca Fiul lui Dumnezeu [32].

Același lucru îl repetă Fericitul Augustin aproape cu aceleași cuvinte, în prima sa cuvântare la sărbătoarea **Sfinților Slăviților și mai-marilor Apostoli Petru și Pavel** [34]. (εορτή των Πρωτοκορυφαίων)

De asemenea, în omilia a 5-a la praznicul Rusaliilor, spune încă și mai clar: „pe această Piatră voi zidi Biserica Mea, nu pe Petru (Petrum), care ești tu, ci pe Piatra (Petram), pe care ai mărturisit-o.” [35] Și adaugă în al 124-lea Tractatus la Evanghelistul Ioan: „Pe această Piatră pe care ai mărturisit-o voi zidi Biserica Mea, întrucât Hristos Însuși era Piatra” [36].

Același Părinte îi lua în răs pe unii heterodocși, care, precum astăzi papistașii, îl identificau pe apostolul Petru cu Piatra. Interpretând pasajele legate de apostazia lui Petru, îi întreabă zeflemitor cu stilul incendiar care îl caracterizează: „Și unde este acum Piatra voastră? Unde tăria voastră? Hristos Însuși era Piatra, în timp ce Simon nu era decât un Petru ...de piatră. Adevărata Piatră s-a sculat ca să-l întărească pe Petru, care se clătinase îndepărtându-se de Piatră” [37].

Pe această Piatră dumnezeiască, pe adevăratul Său Fiu, Dumnezeu a așezat „**temeliile trainice**” (?? «τα σχετικά θεμέλια», αρχ. σημ. «μόνιμος, σταθερός»), adică primele baze materiale omenești ale Bisericii. Aceste temelii sunt toți Apostolii împreună, între care Simon Petru nu deține vreo autoritate specială. Acest lucru îl învață apostolul Pavel [38] și Sfântul Ioan Evanghelistul, care, într-o minunată vedenie profetică a văzut că zidul Bisericii, care a fost înălțat pe „Piatră” avea „douăsprezece pietre de temelie, și în ele douăsprezece nume, ale celor doisprezece apostoli ai Mielului” [39].

Din acest motiv, Sfântul Ignatie al Antiohiei le scrie trallienilor că „fără aceștia (fără Apostoli) nu există nici măcar numele de Biserică” [40], iar Sfântul Ciprian susține același lucru în alte cuvinte, învățând că Biserica se sprijină „super episcopos”, adică pe Apostoli și pe urmașii lor [41], care au fost zidiți pe stânca de neclintit a Domnului nostru Iisus Hristos [42].

A accepta că Biserica a fost zidită doar pe apostolul Petru, făcând excepție de toți ceilalți, după cum susține sistemul papal [43], echivalează cu faptul de a-L compara pe Mântuitorul cu acel „bărbat nechibzuit” din pildă „care și-a clădit casa pe nisip”, casă ce „a căzut. Și căderea ei a fost mare” [44].

„Tu spui că Biserica s-a sprijinit pe apostolul Petru”, scrie Fericitul Ieronim către ereticul Iovinianus, „dar adevărul este că s-a sprijinit pe toți Apostolii; iar puterea Bisericii a fost restabilită asupra tuturor acestora” [45].

Studiul învățăturilor Sfinților Părinți referitoare la această temă despre Sfintele Scripturi a fost pentru mine cu precădere folositoare, întrucât, după cum spune Sfântul Vincențiu „**pentru a evita greutățile și labirinturile rătăcirii, este necesar ca, modul de interpretare al Cărilor Sfinte să fie în acord cu sensul care a fost stabilit de către înțelegerea bisericească, după tradiție**” [46].

După acest studiu patristic, nu mai aveam nici o îndoială că învățătura romano-catolică ce se referea la primatul papal al apostolului Petru era cu desăvârșire contrară „înțelesului limpede și clar” al Sfintelor Scripturi, învățăturilor Apostolilor, tâlcuirilor Sfinților Părinți și în general, învățăturii statornice și universale, după tradiție, a Bisericii lui Hristos [47].

Note

[1] Aceste pasaje sunt următoarele: Mt. 16, 18-19: „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui; Și îți voi da cheile Împărăției cerurilor, și orice vei lega pe pământ va fi legat și în ceruri, și orice vei dezlega pe pământ va fi dezlegat și în ceruri.”; In. 21, 15-17: „A zis Iisus lui Simon-Petru: Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu mai mult decât aceștia? El I-a zis: Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc. Zis-a lui: Paște mieluseii Mei! Iisus i-a zis iarăși, a doua oară: Simone, fiul lui Iona, Mă iubești? El I-a zis: Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc. Zis-a Iisus lui: Păstorește oile mele! Iisus i-a zis a treia oară: Simone, fiul lui Iona, Mă iubești? Petru s-a întristat că i-a zis a treia oară: Mă iubești? Și I-a zis: Doamne, Tu știi toate. Tu știi că Te iubesc. Iisus i-a zis: Paște oile Mele!”; Lc. 22, 31-32: „Simone, Simone, iată Satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu; Iar Eu m-am rugat pentru tine, să nu piară credința ta. Și tu, oarecând întorcându-te, întărește pe frații tăi”.

[2] În Vulgata: «Tu es Petrus, et super istam petram aedificabo Ecclesiam meam».

[3] Vezi, de ex., Knabenbauer, S.I., *Cursus Scripturae Sacrae*, Paris 1903, Comment. in. Ev. Matthaeum, pars altera, p. 60 și de asemenea, II. Knabenbauer, Cornely și Hummelauer din ordinul iezuiților, au obrăznicia să susțină în lucrarea lor «Cursus Scripturae Sacrae» că aceia dintre Sfinții Părinți care nu recunosc, pe baza pasajului menționat anterior, primatul papal, o fac din cauză că au greșit, trecând cu vederea înțelesul textului pe ansamblu: «Si Sanctus Doctor recogitasset –scrie Knabenbauer referindu-se la Fericitul Augustin– Christum locutum esse aramaice, vel si hanc et totum conteam perpenderit, profecto priore sua interpretatione stetisset» (Ibid, p. 61).

[4] Bernardino Llorca, S. I., *Historia de la Iglesia Catolica*, Madrid 1850, vol. I, cap. 1, p. 49.

[5] Ibid, cap. 1, p. 261-1.

[6] Cardinalul Hergenroether, *Histoire de l'Eglise*, vol. I, cap. 1, 7.

[7] Leon II', Enciclica «Satis Cognitum» (textul se găsește la Jose Madoz, S. I., *Enquiridion sobre el Primado Romano*, 361).

[8] Concil. Vatic. Constitut. Dogmat., I. De Ecclesia Christi, cap. 1 (Denyinger, *Enquiridion*, p. 396). Vezi de asemenea: *The Conversations at Malines*, publicate de Lordul Halifax, III. Conv. London, 1930.

[9] I Cor. 3, 11.

[10] Sfântul Atanasie, *Împotriva arianilor*, 3.

[11] Sfântul Irineu, *Adversus Haereses*, III, 3, 3 (Apud Euseb., V, 6, 1-3).

[12] *Homiliae Aelfric.*, *Passio S. S. Apostol. Petri et Pauli* (London, 1844, p. 369, 371).

[13] Sfântul Grigorie cel Mare, *Moralis in Iob*, 28, 14.

[14] Deja din Vechiul Testament, Dumnezeu- Tatăl și Hristos sunt simbolizați de multe ori prin intermediul Pietrei Gen. 49, 24; Deut. 32, 4; 32, 15; II Sam. 23, 3; Ps. 18, 2, 46; 19, 14; 28, 1; 31, 3; 73, 26; 89, 26; 118, 22; Is. 8, 14; 28, 16; Zah. 3, 8-9 (πρβ. Apoc. 5,6) [nota edit.: trimiterile de mai sus sunt valabile pe baza textului ebraic al Vechiului Testament].

[15] În Noul Testament simbolul Pietrei se referă întotdeauna la Iisus Hristos: Mt. 21, 42-44; Mc. 12, 10; Lc. 20, 17; Fapte 4, 11; Rom. 9, 33; Efes. 2, 20; I Cor. 3, 10-12; Col. 2, 7; I Petru 2, 4-8.

[16] Cardinalul Belarmino, *De Sum. Pontific.*, vol. I, β. 2, cap. 31.

- [17] Ibid., Prolog, vol. 2; Marin Ordonez, El Pontificado, vol. I, Madrid 1887, cap. 10, p. 30.
- [18] II Petru. 1, 21.
- [19] De Maistre, Du Pape, Discours preliminaire, I.
- [20] Vedenia a 3-a, 5,1.
- [21] Vedenia a 2-a, 2,6.
- [22] Vedenia a 3-a, 5,1.
- [23] Vezi Migne, S. G., 571 κ.ε.
- [24] **Tetraevanghelia** (În „Sfântul Efrem”, Sir. S., Mg.).
- [25] Expresia răsăriteană „porțile” înseamnă „puterile”, întrucât în cazuri de război sau de alte pericole din afară, **forțele de apărare** se reuniau la porțile cetăților fortificate, unde se arăta definitiv adevărata putere în fața vrăjmașului. Acest înțeles, mult mai generalizat, se folosește până în zilele noastre; de unde și expresii precum „Înalta Poartă”, ș.a. Această metaforă era cu siguranță obișnuită printre evrei, popor prin excelență răsăritean, și prin intermediul acestuia a intrat în textele Sfintelor Scripturi.
- [26] In. 21, 23.
- [27] Vezi, de ex. Fericitul Augustin, In concione II super Psalmum XXX; In Psalm. LXXXVI; Epistola CLXV ad Generosum; Tractati VII, CXXIII et CCXXIV in Ioannem; Sermo CCLXX in die Pentecostes, V; Sermo CCXLIV; Sermo CCXIV; in Psalm. LXIX; Sermo XXIX De Sanctis De Baptism., II, 1. Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilia 55, Tâlcuiri la Evanghelia după Matei; Omilia 51 la Matei 16, 18; Omilia 65; Omilia 4; Omilia 83; Omiliile 4, 51, 55, 65 și 83. Sf. Chiril al Alexandriei, la Isaia, Cartea a 4-a, Cuvântul al 2-lea; Desprea Preasfânta Treime, 4; La Evanghelia după Ioan 21, 42. Fericitul Ieronim, In Setum. Matthaeum, liber VI; Adversus Iovinianum, lib. 1; In Psalmum LXXXVI; Epistola XV ad Damasum, 2. Sf. Ciprian, Epist. XXVII De Lapsis; Epist. XXXIII, in initio· Epist. LXXIII ad Iubaianum; De Unitate Ecclesiae, IV. Sf. Ambrozie, De Incarnatione Domin. Sacrament, 5; Liber VI Comment. In Evang. Lucae, 9; Comment. In Ephes., 2; Epist. ad Damasum. Sf. Ioan Damaschinul, Omilie la Schimbarea la Față. Tertulian, De Pudicitia, 21; De Prscriptionibus Hareticorum, XVI et XXII. Sfântul Atanasie, Împotriva arienilor, 3. Sf. Grigorie de Nazianz, Omilia 32, 18. Sf. Grigorie de Nyssa, Panegiric- La Sf. Ștefan, 2; Despre Venirea Domnului. Sf. Vasile, La al 2-lea capitol din Isaia; Împotriva lui Eunomie, 2, 4. Sf. Epifanie, Împotriva ereziilor, 59. Sf. Ilarie, De S. S. Trinitate, liber II et VI. Sf. Grigorie cel Mare (din Roma), Moralia in Iob, XXVIII, 14· Comment. in Psalm. CI, 27. Isidor **του Ισπάλεως (Isidor din Sevilla)**, De Officiis, lib. II, 5. Sf. Veda, In quaest. super Exodum, cap. XLII, in recapitulatione; Homil. de Feria III Palmarum in cap. XXI Ioannem. Vasile al Seleucie, Cuvântul 25. Sf. Petru Hrisologul, Omilia 55, Despre Întâiul Mucenic Ștefan; Omilia 74. Origen, La Ieremia, Omilia 16; Contra lui Cels, Cartea a 3-a, 28; Comentarii la Epistola către Romani, 5; Omilia 7 la Isaia. Sf. Eusebiu al Alexandriei (episcopul Laodiceei), Omilia despre Înviere. Teodorit, Epistola 77 la I Cor. 3, 10, către Evlalie, episcopul Persiei. Sf. Isidor Pelusiotul, Epistola 235, 1. Teofilact, La Matei 16, 18. Hincmar de Reims, in Opusculi XXXIII adversus Hinemarum Laudunensis episcopum, Vet. XIV. Sf. Ipolit, la Botezul Domnului, 9. Sf. Paulin, Epist. XXVII ad Severum, 10.
- [28] Iuda 20.
- [29] Gen. 49, 24 [nota edit: textul ebraic].
- [30] Mt. 21, 42; Mc. 12, 10; Lc. 20, 17.

- [31] Vezi de ex. Sf. Ciprian, De Unitate Ecclesiae.
- [32] Fericitul Augustin, Retractationes, I, 21.
- [33] Fericitul Augustin, Omilia LXXVI, 1.
- [34] Fericitul Augustin, Omilia CCVC.
- [35] Fericitul Augustin, Omilia CCLXX, 2.
- [36] Fericitul Augustin, Tractatus CXXIV In Ioann.
- [37] Fericitul Augustin, Omilia CCVIL, 1.
- [38] Efes. 2, 20.
- [39] Apoc. 21, 14.
- [40] Epistola către trallieni 3, 1.
- [41] Sf. Ciprian, Epistola XXXIII, in initio: Epistola XXVII, De Lapsis.
- [42] Vezi Fericitul Ieronim, Adversus Iovinianum, lib. I.
- [43] «[Domnul] preferându-l pe Petru între toți ceilalți Apostoli, l-a desemnat început al unității Bisericii și temelie văzută, pe a cărei stabilitate a zidit edificiul veșnic a Bisericii». Bulla Paster Aeternus, Constit. I, Introd. (Denzinger, Enquiridion, 1667).
- [44] Mt. 7, 26-27.
- [45] Fericitul Ieronim, Adversus Iovinianum, I. Vezi, de asemenea, de același: In Evangelio S. Matth., lib. VI.
- [46] Sf. Vincențiu de Lerinos, Commonitorium, II.
- [47] Aceasta a fost principala obiecție în fața primatului papal, pe care a ridicat-o arhiepiscopul Strossmayer la Sinodul de la Vatican. Pe durata cuvântului său a fost întrerupt de mai multe ori de ceilalți Cardinali, membri ai Sinodului, cu exclamații: „Închideți gura ereticului!”, „Să tacă blasfemiatorul!” etc. (Vezi Kolnische Zeitung, 13-7-1881). De asemenea, arhiepiscopul catolic Kenrick (San Louis, U.S.A.) a publicat în Neapole, în anul 1870 o cuvântare pe care o pregătise pentru a o rosti la Sinodul de la Vatican. În acest document mărturisea că Primatul Papal este contrar dreptei învățături a Sfințelor Scripturi, hotărârilor Sinoadelor Ecumenice și învățăturii Sfinților Părinți. Din motive necunoscute, care nu sunt însă greu de ghicit, această cuvântare nu a fost rostită la Sinod. În mod neoficial, această omisiune a fost justificată sub pretextul că «Reverența Sa Kenrick și-a pierdut servieta când a ajuns la Vatican»! Aici se potrivesc cuvintele Sfântului Atanasie referitoare la adepții lui Apolinarie: «Αβλεπτούντες δε εκ του μίσους, προδίδουσι των προφητών τα μηνύματα και των Αποστόλων τα διδάγματα, και των Πατέρων τα παραγγέλματα, και αυτάς δη τας εναποδέκτους του Δεσπότη φωνάς» (Despre Întrupare, împotriva lui Apolinarie, I, 1).

Capitolul al 5-lea

Începutul disputelor

Când ideile mele au început să devină cunoscute, a început să circule totodată și zvonul că eram un călugăr periculos, sub suspiciunea de erezie.

„Dacă am fi trăit cu câteva secole în urmă”, îmi scria cu severitate un respectabil episcop, acum cardinal, „teoriile pe care Reverența Voastră le împărtășește ar fi fost un motiv suficient pentru Inchiziție de a vă arde pe rug”.

De asemenea, n-a întârziat să devină cunoscut faptul că înalte fețe bisericesti erau dispuse să mijlocească în această chestiune pentru a zădărnici hirotonia mea întru diacon [1].

Ajunseseră să invoce votul monahal al ascultării și al disciplinei ca să mă oblighe să mă dezbar în mod conștient de convingerile pe care le aveam. După ei, trebuia să ascult orbește și să nu mă ocup cu nimic mai mult, din moment ce dreptul de a cerceta chestiunile legate de credință îl avea doar înalta ierarhie a Bisericii.

Dacă credeam în Biserica Apostolică, îmi spuneau, trebuia să îi urmez întru toate pe urmașii canonici ai Apostolilor. Dar harul lui Dumnezeu a îngăduit să rămân neclintit în convingeri, având în fața mea apoftegmele Sfântului Irineu referitoare la heterodocși: „Doar din faptul că au succesiunea apostolică nu pot avea pretenția să fim adepții lor. Trebuie să îi urmăm pe cei buni și să ne îndepărtăm de urmașii cei răi ai Apostolilor” [2].

Într-adevăr, biserica romano-catolică poate avea succesiunea apostolică formală datorită punerii succesive a mâinilor episcopilor, dar nu și adevărata succesiune a credinței și a învățaturii apostolice; pe aceasta Sfântul Papias o lauda în fața creștinilor din Roma secolului al doilea spunând: „La fiecare succesiune și în fiecare loc se țin ceea ce cer Legea, proorocii și Domnul” [3].

Nimic nu mă mai putea face să îmi schimb părerea. Din acest motiv, când un preot, care de atunci nu a încetat să-mi vorbească cu răutate, m-a numit în public „fiu nerecunoscător al bisericii catolice”, mi-am exprimat îndoiala referitoare la faptul dacă denumirea „catolic” se potrivea într-adevăr papismului, pe care l-am caracterizat drept „inovație necuviincioasă” [4], din moment ce „adevărata credință catolică (universală) este cea a creștinismului primar și ecumenic” [5].

Și într-adevăr, eu însumi mă consideram mai catolic chiar decât biserica mea: „Catolic este în realitate cel care iubește adevărul lui Dumnezeu, Biserica, trupul lui Hristos [...] cel care nu vrea nimic altceva, decât dumnezeiasca religie, și nu pune deasupra ei puterea omenească, respectând doar vechea și singura credință; și disprețuind această putere și rămânând legat statornic și de neclintit de adevărata credință, este hotărât să nu creadă nimic altceva decât ceea ce știe că a statornicit Biserica de la începuturile ei” [6].

Când mă întrebau dacă eu, cel mai din urmă și cel mai mic dintre călugării ordinului franciscan, îndrăzneam să judec și să numesc rătăcită întreaga biserică romano-catolică, cu toți papii, sinoadele și teologii ei, răspundeam doar repetând cuvintele lui Tertulian: „Orice învățătură care se opune adevărului pe care l-au învățat Biserica, Apostolii, Hristos și Dumnezeu Tatăl, trebuie să fie judecată ca greșită” [7]

Note

[1] Orice candidat la hirotonie în biserica romano-catolică trebuie neapărat să jure în mod oficial, printre altele și următoarele: „Cred cu fermitate că Biserica s-a zidit pe Petru, întâistătător al ierarhiei apostolice, și pe succesorii săi” (Motu Proprio Sacrorum Antistitum, Pii X. Actae Sanctae Sedis, II. 1910, 669-672).

[2] Sf. Irineu, Împotriva ereziilor, IV, cap. 26.

[3] Sf. Papias (Eusebiu, Istoria Bisericească, IV, 22, 1-3).

[4] Etimologia termenului „catolic” nu se potrivește celor care s-au îndepărtat chiar de sobornicitatea (καθολικότητα - katholikotita) Bisericii.

[5] Sfântul Vincențiu de Lerinos, Commonitorium, XVIII, 5.

[6] Sfântul Vincențiu de Lerinos, Commonitorium, XX, 1, 2.

[7] Tertulian, De Prscriptionibus Hareticorum, cap. 21.

Capitolul al 6-lea „Ieșiți din ea poporul meu...”

Cu toate acestea, se poate să nu fi făcut nici un pas în sensul părăsirii bisericii mele, dacă aș fi fost sigur că, în ciuda acestei monstruoase abateri dogmatice, aș fi putut cel puțin să găsec scăparea în viața cu desăvârșire duhovnicească pe care mi-o oferea ordinul și mănăstirea mea, lăsând pe seama ierarhiei răspunderea pentru erezie și obligația de a o recunoaște și de a o îndrepta.

Într-o religie, însă, în care simplul capriciu al unui papă considerat infailibil poate introduce atâtea dogme noi, decrete și câte învățături greșite vrea în legătură cu credința, adorarea și Sfintele Taine ale Bisericii, ar rămâne sigure interesele mele sufletești și integritatea vieții mele duhovnicești? „Este o mare ispită”, scria Sfântul Vincențiu de Lerinos deja în secolul al 5-lea, „dacă cel pe care tu îl socotești profet, tâlcuitor al proorocilor, învățător și susținător al adevărului, și pe care îl urmezi cu cel mai mare respect și cu multă dragoste, dintr-o dată începe să introducă pe ascuns rătăcirii periculoase, pe care nu le vei putea descoperi cu ușurință, orbit de prejudecata învățaturii anterioare și de ascultarea ta oarbă” [1].

De asemenea, a fost ușor să constat că, de fapt, chiar viața duhovnicească a romano-catolicismului prezintă dovezi clare și grave de influență a abaterii sale teologice.

Dogme precum purgatoriul, practici precum împărtășirea doar cu azimă, exagerări regăsite în cinstirea Maicii Domnului (n. trad. Referire la Imaculata Concepție, învățatură proprie catolicilor), reprezintă în mod limpede simptome ale unei decăderi în plan teologic, evidente în ochii celor care vor să le privească fără părtinire.

Într-adevăr, pângărind curăția inițială a credinței evanghelice și apostolice cu inovația papismului și cu erezia infailibilității și părăsind astfel o parte a dreptei învățături despre om, s-au abătut în mod asemănător și în alte puncte.

Astfel, ca și în toate celelalte cazuri de heterodoxie care apar în istoria bisericească „mai târziu largesc deformarea și la alte învățături, mai întâi din obișnuință, iar mai apoi ca și cum ar fi dobândit dreptul de a face aceste deformări. Și astfel, denaturând în final toate laturile dreptei învățături, deformează toate în același mod” [2].

Nu este deloc ciudat faptul că personalități remarcabile din punct de vedere duhovnicesc din biserica romano-catolică începuseră să dea semnalul de alarmă, deși deja târziu, prin formulări publice la fel de expresive ca acestea: „Cine știe dacă „micile mijloace de mântuire” care ne asediază nu ne-au condus la a-L uita pe singurul Mântuitor, pe Iisus..!” [3] „Astăzi cucernicia noastră arată ca un copac cu crengi atât de încâlcite, încât sufletele bat din aripi cu riscul de a nu mai ști unde se află trunchiul, care susține totul, și unde se găsesc rădăcinile, care îmbrățișează pământul” [4].

Și, de asemenea, acest enunț convingător: „Am împodobit și am supraevaluat rama atât de mult, încât icoana Aceluia care este singur de trebuință, a dispărut în dosul podoabelor” [5]

Îndreptarea este simplă și posibilă și cei mai sinceri și îndrăzneți credincioși ai acestei biserici recunosc acest lucru. Din păcate, însă, ocazia pentru a se pune în practică este încă foarte departe: „Să nu gustăm alt creștinism în afara celui al vremurilor apostolice”, exclamă un înțelept romano-catolic respectabil, Mgr. Le Camus. „Să nu le

permitted acestora care ne sugerează alte idei, distincte, să ne tulbure viața noastră religioasă, să ne lipsească de voința cea bună și să ne îngrădească acțiunile” [6].

Aceste cuvinte sunt într-adevăr un răsunset al muștrărilor Sfântului Policarp către filipeni: „Să părăsim slava deșartă a oamenilor și predicile mincinoase și să ne întoarcem la învățătura ce ne-a fost dată de la început” [7].

Și observațiile Sfântului Ciprian către Ceciliu: „Când din obicei și din tradiție lipsește adevărul, acest lucru nu înseamnă nimic altceva decât vechimea amăgirii. Există un mijloc foarte sigur prin care sufletele duhovnicești pot discerne ceea ce este adevărat de ceea ce nu este; trebuie doar să ajungă la începutul dumnezeieștii învățături, acolo unde se încheie amăgirea omenească. Să ne întoarcem într-acolo, la începutul evanghelic, la învățătura străveche care ne-a fost dată de Domnul nostru, și la tradiția apostolică, din care izvorăște rațiunea gândurilor și a faptelor noastre” [8].

Și încă, aceste cuvinte ale marelui Prooroc: „Opriți-vă de la căile voastre! Priviți și întrebați de căile celor de demult, de calea cea bună și mergeți pe dânsa și veți afla odihnă sufletelor voastre” [9].

În consecință, m-am convins că până și viața duhovnicească în biserica romano-catolică putea să se dovedească periculoasă. Acest lucru deoarece „în Biserica lui Dumnezeu este o mare ispită pentru credincioși rătăcirea celor care îi călăuzesc pe drumul credinței. Și mai mare și mai gravă este ispita când cei amăgiți ocupă poziții înalte” [10].

Cine își încredințează sufletul unei Biserici care este administrată și condusă de heterodocși, se află în pericol să i se întâmple ceea ce li s-a întâmplat credincioșilor care se găseau sub păstoria lui Origen, despre care Părinții spun: „Într-adevăr, nu ușoară ispită, ci chiar foarte mare, a fost influența negativă a acestui învățător asupra credincioșilor pe care Biserica îi încredințase lui [...] care nici nu bănuiau, nici nu simțeau că acesta îi pune în pericol și au fost conduși astfel puțin câte puțin, fără să simtă, de la vechea religie la o inovație necuviincioasă” [11].

Nu mai voiam să rămân în sânurile unui creștinism mincinos, care exploata Evanghelia pentru a deservi țelurile imperialiste ale cezaropapismului. Nu voiam să fiu dintre cei care „nu Îl pot avea pe adevăratul Dumnezeu ca Tată, cât timp au disprețuit adevărata Biserică ca Mamă” [12]. Deoarece, precum spune Sfântul Ciprian, câți s-au abătut de la adevărata învățătură și de la unitatea bisericească primordială, „nu au Legea lui Dumnezeu, nu au credința Tatălui și a Fiului, nu au viața și mântuirea” [13].

Aveam convingerea că nimic altceva nu mai îmi rămânea decât să iau decizia finală și să fac pasul decisiv, punând capăt situației mele insuportabile în sânurile papismului, poziție ce fusese deja clătinată din orice punct de vedere.

Fără îndoială harul lui Dumnezeu m-a ținut în acele zile în care trebuia să iau o decizie atât de serioasă, încât încă mă mai minunez cum am putut să țin piept atâtor implorări și atâtor lacrimi ale iubiților mei frați din mănăstire și atâtor muștrări și amenințări venite din partea superiorilor.

M-au numit nerecunoscător și apostat de la Biserica strămoșească și de la tradiția religioasă a țării mele. Celor, puțini la număr, care voiau încă să mă asculte, mă limitam să le răspund cu aceste cuvinte ale Fericitului Ieronim, în care găseam atâta putere și mângâiere în orice clipă: „Nu suntem obligați să urmăm amăgirile strămoșilor și a celor apropiati nouă, ci autoritatea Scripturilor și poruncile lui Dumnezeu” [14].

Cât despre presupusa „trădare” față de tradiția țării mele eram liniștit: „Orice se opune adevărului, chiar și dacă este vorba de tradiție sau de un obicei vechi, este erezie” [15].

Când, după luni întregi, am scris primul capitol al lucrării mele „Istoria ortodoxiei ispanice”, în care mă ocupam, în manieră științifică, de întemeierea primelor Biserici Iberice de către Apostolul Pavel [16], am constatat că eram chiar singurul care nu-și trădase încă adevărata și vechea tradiție ispanică, dat fiind faptul că Biserica țării mele era în realitate ortodoxă în primele patru secole după întemeierea ei și nu papală și sclavă Vaticanului, așa cum este astăzi [17].

Am plecat în cele din urmă din mănăstire, iar puțin mai târziu mi-am exprimat public hotărârea de a părăsi biserica romano-catolică.

Alți câțiva călugări și preoți își arătasera până atunci dispoziția de a mă urma, dar în ultima clipă nici unul dintre ei nu a mai părut dispus să își jertfească atât de radical poziția ocupată în Biserică, cinstea și buna reputație în societate [18].

Am avut buna idee, înainte de a pleca din mănăstire, să le cer superiorilor mei să confirme faptul că plecarea mea a fost urmare a voinței mele libere și că, pe durata vieții mele monahale, nu dădusem nici cel mai mic motiv pentru a primi vreo observație. Acest document mi-a fost dat și a constituit „regretabilul amănunt” care i-a împiedicat mai târziu pe greco-catolicii din Grecia să uneltească vreo calomnie referitoare la cauzele „apostaziei” mele.

În acest mod am părăsit biserica Romei, al cărei întâistător, uitând că împărăția Fiului lui Dumnezeu nu este din această lume [19] și că „cel care a fost chemat la cinste arhierescă, nu a fost chemat ca să fie investit cu putere omenească, ci ca să slujească întreaga Biserică” [20], l-a imitat pe cel care „în mândria sa, vrând să fie ca Dumnezeu, a pierdut adevărata fericire, ca să câștige o slavă mincinoasă [21]; pe cel care „s-a așezat el în templul lui Dumnezeu, dându-se pe sine drept Dumnezeu” [22]: „Ridica-mă-voi în ceruri și mai presus de stelele Dumnezeului celui puternic voi așeza jilțul meu! În muntele cel sfânt voi pune sălașul meu [...] și asemenea cu Cel Preaînalt voi fi” [23].

Pe bună dreptate Bernard din Claraval, una dintre cele mai mistice figuri ale Apusului, îi scria papei Eugeniu: „Nici o otravă nu este mai mare pentru tine, nici o sabie nu este mai periculoasă, decât patima stăpânirii” [24].

Conduși de această patimă nestrunită, papii au obligat biserica lor „să desfrâneze cu puterile lumii, făcând-o pradă a neguțătorilor” [25]. În acest mod au încălcat poruncile lui Dumnezeu, învățând înțelepciuni și învățături ale oamenilor [26] și „distrugând încet adevărul, pentru a ridica deasupra lui rățăcirile lor” [27], au devenit ei înșiși mincinoși [28] și următori ai tatălui mincinoșilor și al minciunii [29].

Și acest lucru, ca și în cazul ereziilor din toate timpurile, deoarece „au introdus superstiții omenești în dogma dumnezeiască, deoarece au încălcat poruncile celor vechi, disprețuind învățăturile Părinților, anulând înțelepciunea strămoșilor, atrași de patima nestrunită a unei inovații necuviincioase și deșarte, și deoarece nu au vrut să se mențină în limitele sfintei și nesticăcioasei antichități” [30].

Iată cum a ajuns papa, precum acel nefericit Origen „să disprețuiască simplitatea religiei creștine și să susțină că are știință de mai multe decât oricine altcineva, părăsind tradițiile Bisericii și învățăturile celor din vechime” [31].

În fața unei asemenea situații, nu am putut să fac nimic altceva decât ceea ce am făcut, ascultând de glasul conștiinței, care repeta porunca lui Dumnezeu Însuși către

poporul ales: „Ieșiți din ea poporul meu, ca să nu vă faceți părtași la păcatele ei și să nu fiți loviți de pedepsele sortite ei;” [32].

Note

- [1] Sf. Vincențiu de Lerinos, *Commonitorium*, X, 7 și 8.
- [2] Sf. Vincențiu de Lerinos, *Commonitorium*, XI, 4.
- [3] Ruiz Bueno, *Padres Apostolicos*, Introduccion, Madrid 1950.
- [4] Idem, *Introduccion*.
- [5] Le Camus, *L Oeuvre des Apotres*, vol. II, Barcelona 1909, p. 29.
- [6] Mgr. Le Camus, idem, vol. I, p. 10.
- [7] Sf. Policarp al Smirnei, *Epistola către Filipeni*, 7, 2.
- [8] Sf. Ciprian, *Epist. LXIII ad Cacilium Fratrum*.
- [9] *Ieremia* 6, 16.
- [10] Sf. Vincențiu de Lerinos, *Commonitorium*, XVII, 1, 2.
- [11] Sf. Vincențiu de Lerinos, *Commonitorium*, XVII, 15.
- [12] «Habere iam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem». Sf. Ciprian, *De Unitate Ecclesia*, VI.
- [13] «Hanc unitatem qui non tenet, Dei legem non tenet, non tenet Patris et Filii fidem, vitam non tenet et salutem», idem.
- [14] «Nec parentum nec maiorum nostrorum error sequendus est, sed autoritas Scripturarum et Dei docentis imperium». *Fericitul Ieronim*, In *Ierem.*, I, 12.
- [15] Tertulian, *De Virginibus Velandis*, cap. I.
- [16] Publicat în Atena cu titlul: *Călătoria și opera Apostolului Pavel în Spania* (Extras din «Biserica»), *Slujirea apostolică*, martie 1954.
- [17] Vezi *Raporturile Bisericii Iberice cu Biserica Africii*, de la Sf. Ciprian până la *Fericitul Augustin*, Lux, Lisabona, 1950; de asemenea: Arhiep. Juan B. Cabrera, *La Iglesia en Espana* (Desde la Edad Apostolica hasta la invasion de los Sarracenos), Madrid 1910.
- [18] Este adevărat, totuși, că astăzi, din fericire, lucrurile sunt foarte diferite, și, cu ajutorul Domnului, putem prevedea în viitorul apropiat unele convertiri datorită interesului și dragostei pentru ortodoxie, pentru care neîncetat ne luptăm să le răspândim în Apus.
- [19] *In.* 18, 36.
- [20] Origen, *Omilia 6 la Isaia*, 1.
- [21] Sf. Grigorie cel Mare, *Epistola către Ioan*, Patriarhul Constantinopolului (*Epist. S. Gregor. Magn.*, lib. V, ep. XVIII. Ed. Bened., 1705).
- [22] *II Tes.* 2, 4.
- [23] *Is.* 14, 13-14.
- [24] Bernardus Claravalensis, ad Eugenium Papam, *De Consideratione*, III, 1.
- [25] *Apoc.* 18, 3.
- [26] *Mt.* 15, 3-9.
- [27] Tertulian, *De Prascriptioibus Hareticorum*, 42.
- [28] *Proverbe.* 30, 6 [nota edit.: text ebraic].
- [29] *In.* 8, 44.
- [30] Sf. Vincențiu de Lerinos, *Commonitorium*, IV, 7.
- [31] Sf. Vincențiu de Lerinos, *Commonitorium*, XVII, 14.

[32] Apoc. 18, 4.

Capitolul al 7-lea Spre Lumină

Când știrea despre dezacordul meu față de papism începu să se răspândească în largile cercuri bisericești și să fie primită cu entuziasm de către protestanții spanioli și francezi, poziția mea a devenit din ce în ce mai delicată.

În corespondența mea cotidiană se regăseau nenumărate scrisori anonime injurioase și de amenințare. Mă acuzau că încercam să creez o opinie publică antipapală printre credincioși și că voiam să conduc către „apostazie” anumiți preoți romano-catolici, considerați „nepregătiți dogmatic”, dat fiind faptul că avuseseră slăbiciunea de a-și exprima public interesul și simpatia lor față de cazul meu.

Toate acestea m-au făcut să iau hotărârea de a părăsi Barcelona și de a mă muta în Madrid, unde mi s-a oferit ospitalitatea anglicanilor și prin intermediul acestora, am început să am legături cu Consiliul Ecumenic al Bisericilor.

Cu toate acestea, nici acolo nu am reușit să trec neobservat. După fiecare predică de-a mea în diferite biserici ale anglicanilor, un număr mare de ascultători își exprima dorința de a mă cunoaște personal și de a discuta cu mine între patru ochi diverse probleme de conștiință. Cei mai mulți dintre cei cu care discutam mă întrebau despre coexistența diferitelor biserici creștine care aruncau una asupra alteia anateme, întrucât fiecare susține că este singura reprezentantă autentică și moștenitoare a Bisericii primelor veacuri.

Astfel, fără să fi urmărit acest lucru, începu să se creeze în jurul meu un cerc ce devenea din ce în ce mai mare, în cadrul căruia, desigur, cei mai mulți nu erau papistași. Acest lucru m-a expus pericolului de a avea disensiuni cu autoritățile, în special când, printre oamenii care mă vizitau confidențial începură să se numere și unii prelați catolici, în genere cunoscuți și disprețuiți ca „răzvrățiți împotriva bisericii lor și adepți ai unui liber cugetător în ceea ce privește primatul și infailibilitatea Pontifului Romei”.

Ura fanatică pe care o nutreau de atunci față de mine anumiți romano-catolici, mai mult papistași decât creștini, s-a întărit cu desăvârșire în ziua când am dat un răspuns în public la un vast și consacrat studiu bisericesc pe care mi-l trimisese organizația Action Catholic (Acțiunea catolică), ca pe „un ultim demers” pentru a mă face să mă lepăd de „îndărătnicia mea eretică”. Lucrarea în cauză, cu caracter apologetic, purta expresivul titlul „Papa, reprezentant al Domnului nostru pe pământ” și rezumatul acesteia era, aproximativ, următorul: „Datorită infailibilității Sanctității Sale, romano-catolicii sunt astăzi singurii creștini ce pot fi siguri de ceea ce cred”.

Le-am răspuns fără înconjur în rubricile de critică literară ale unei reviste portugheze: „Mai obiectiv este că, tocmai din cauza acestei infailibilități, sunteți astăzi singurii creștini care nu pot fi siguri de ceea ce Sanctitatea Sa îi va obliga să creadă poimâine”.

Iar comentariul meu se încheia cu aceste cuvinte: „Încă puțin și ați fi reușit să îl transformați pe Domnul nostru în reprezentant al papei în ceruri”.

După puțin timp am pus capăt acestei dispute prin editarea la Buenos Aires a unui întreg studiu, care trata exhaustiv tema la modul cel mai obiectiv [1]. Aceasta era o

culegere cu toate pasajele din operele Părinților din primele patru secole, care se refereau direct sau indirect la așa-numitele „pasaje despre primat” [2]. În acest mod am dovedit faptul că învățătura papală este absolut contrară tâlcuirii Părinților la aceste pasaje din Sfintele Scripturi, tâlcuire care constituie chiar unicul canon de exegeză a cuvântului lui Dumnezeu.

Note

[1] Pasajele evanghelice despre primat și tâlcuirea lor patristică, Buenos Aires 1951.

[2] Mai cunoscute: Mt. 16, 18-19; In. 21, 15-17; Lc. 22, 31-32.

Capitolul al 8-lea

Întâlnirea adevărului

În acest răstimp, independent de toate întâmplările amintite mai sus, am luat pentru prima dată contact direct cu ortodoxia.

Până să trec la prezentarea evenimentelor, trebuie să menționez că ideea pe care o aveam despre această Biserică începuse să se creioneze încă de la începutul peripețiilor mele.

Pe de o parte, unele discuții pe teme bisericești pe care le purtasem de mult timp cu o grupă de universitari polonezi ortodocși, ce trecuseră prin țara mea, pe de altă parte, notițele pe care le luam de la Consiliul Ecumenic în legătură cu existența și activitatea ortodocșilor din Apus, îmi suscitaseră în mod sincer interesul.

De asemenea, în cele din urmă, am început să iau diverse publicații ale rușilor și ale grecilor din Londra și din Berlin și unele tratate importante, editate de Arhim. Nicolae Katsanevakis în Neapole, care îmi câștigaseră simpatia.

Toate acestea contribuiau, firește, puțin câte puțin la îndepărtarea totală a prejudecăților mele legate de ortodoxie, create de romano-catolicism, a cărui texte oficiale de învățură adresate școlarilor învață că „schisma Răsăritului, așa-numita Ortodoxie, nu este nimic altceva decât un întreg fără viață, mumificat și secăuit; mici biserici locale fără nici unele dintre caracteristicile și atributele distincte ale adevăratei Biserici a lui Hristos” [1]. Cu alte cuvinte „o jalnică schismă, care l-a avut părinte pe diavolul și ca mamă mândria Patriarhului Fotie” [2].

Când din inițiativă proprie am început să țin legătura prin corespondență cu un respectabil membru al ierarhiei ortodoxe din Apus, datorită propriei mele judecăți, care se datora tuturor acestor informații generale, eram deja întru totul în stare de a lua în mod obiectiv cunoștință de toate câte acest episcop mi le-ar fi prezentat despre învățătura ortodoxă. Cu alte cuvinte, eram în situația de a cerceta fără prejudecăți cele legate de structura și de situația teologică a bisericilor apostolice.

Pe durata acestor legături nu am întârziat să constat paralelismul existent între atitudinea mea negativă față de papism și învățătura bisericească a Ortodoxiei. În timp ce eu combăteam „ceea ce nu trebuia să existe”, Ortodoxia, din contră, aducea „ceea ce trebuie să existe”.

I-am menționat acest paralelism aceluia respectabil ierarh, date fiind legăturile noastre reciproce, și a fost de acord cu mine în acest punct, deși cu o oarecare rezervă, influențat de faptul că mă aflam mereu în preajma protestanților.

Trebuie să constat în acest punct că reprezentanții Ortodoxiei în Apus nu sunt deloc interesați de prozelitism, fiind și contrari înțelegerii lor despre situația Bisericii în Europa și trudei lor păstorești comune, a grecilor și a rușilor, cărora le-au consacrat grija lor duhovnicească.

Când corespondența noastră înaintase deja mult și prin intermediul acesteia îmi lărgisem deja legăturile până și la Patriarhia Ecumenică, doar atunci s-a hotărât să îmi recomande studiul celebrei opere a lui Serghie Boulgakoff „Ortodoxia [3]” și nu mai puțin profunda lucrare a ÎPS. Serafim, Mitropolitul Berlinului, cu același titlu [4]. De la începutul lecturii acestor lucrări am simțit că mă identific cu duhul autorilor lor. N-am întâlnit vreun paragraf pe care să nu îl pot aproba și primi în mod conștient.

Atât în aceste opere, cât și în multe altele, pe care am început să le primesc din Grecia, alături de scrisori de încurajare, m-a surprins limpezimea evanghelică a învățaturii Ortodoxiei, ai cărei credincioși sunt astăzi fără îndoială singurii creștini din lume care împărtășesc aceeași credință cu cei din catacombe; singurii și adevărații creștini, care sunt îndreptățiți să repete cu o binecuvântată mândrie cuvântul părinților: „Credem în ceea ce am primit de la Apostoli, în ceea ce Apostolii au primit de la Hristos și în ceea ce Hristos a primit de la Dumnezeu Tatăl”.

Sau aceste cuvinte ale lui Tertulian: „Doar noi suntem suntem în părtășie cu bisericile apostolice pentru că învățătura noastră este singura care diferă de învățătura lor. Aceasta este mărturia adevărului nostru” [5].

În această perioadă am scris „Înțelesul Bisericii după Părinții apuseni” și „Dumnezeul nostru, Dumnezeul vostru și Dumnezeu” [6], a cărei editare în America de Sud am fost nevoit mai târziu să o întrerup, pentru a nu oferi o armă, atât de ușoară, cât și de periculoasă, propagandei protestante.

Am fost sfătuit atunci de către ortodocși să las pur și simplu la o parte atitudinea mea negativă față de papism, atitudine de care mă lipsisem cu totul, și să mă dedic unei lucrări de concentrare și de autoevaluare pentru a găsi „Crezul” meu propriu pozitiv și concret, după care ar putea să cerceteze adevărata mea poziție teologică și să socotească diferențele pe care aceasta le-ar avea față de anglicanism, pe de o parte și față de Ortodoxie, pe de altă parte.

Acest efort nu a fost nici ușor, nici de scurtă durată, din moment ce mă obliga la o cercetare foarte vastă, fiind vorba de o credință pentru care fără îndoială nu aveam încă pregătire teologică. Deoarece, nu era vorba să combat pur și simplu dogmele papatului papal și ale privilegiilor sale și să rămân credincios învățaturii catolice în rest, ci trebuia să fac o lucrare adâncă de analiză și de clarificare între adevărurile de temelie ale creștinismului și delimitările dogmatice papale de orice clasă sau tip, pe care s-au întemeiat pe parcursul veacurilor interesele politico-bisericești ale Vaticanului pentru atingerea scopurilor sale imperialiste asupra Bisericii; și acest lucru întrucât, nu voiam să cad în aceeași greșală cu vechii catolici, care, scandalizați de proclamarea dogmei infailibilității la Sinodul de la Vatican, l-au părăsit pe papă, dar au rămas însă, cu aceeași învățătură catolică, întrețesută cu atâtea alte dogme false și superstiții.

În fața uriașei dificultăți a acestei lucrări, am preferat să îmi exprim poziția prin intermediul unor cuvinte cât mai generale și pozitive posibil: „Cred în ceea ce este

cuprins în cărțile canonice ale Vechiului și Noului Testament și în orice învățătură care izvorăște direct din conținutul lor, în acord cu tâlcuirea sa după tradiție, de către învățătura Bisericii, adică a Sinoadelor Ecumenice și a **asentimentului** Sfinților Părinți”.

Din acea clipă am început să simt că simpatia protestanților față de mine se micșora cu repeziciune, cu excepția facțiunii anglicane, a căror înțelegere și încurajare morală mă însoțiseră în toată această perioadă dificilă. Și doar atunci ortodocșii, deși încă destul de târziu, au început să arate interes, să părăsească prejudecata pe care o aveau față de mine și să mă considere un „posibil și interesant catehumen”.

Cuvintele unui om de știință polonez, ortodox (căruia uniții [7], după ce au luat cunoștință de influența și de averea sa, i-au propus cu orice preț să se convertească la papism), m-au convins de credința Ortodoxiei în adevărurile esențiale ale creștinismului primar.

Prietenul meu le spunea următoarele: „Susțineți că sunt dator să neg credința mea ortodoxă pentru a deveni un creștin desăvârșit. Bine! Credința mea ortodoxă este alcătuită din următoarele elemente: Iisus Hristos, Evanghelie, Sinoadă și Sfinții Părinți. Pe care dintre aceste elemente trebuie să le reneg pentru a deveni, precum spuneți, „creștin desăvârșit”? Iar când, schimbându-și politica, îi propuneau să nu nege niciunul dintre toate acestea, dar cel puțin să-l recunoască pe papă drept conducător infailibil al bisericii, răspundea simplu: „Să îl recunosc pe papă? Asta ar fi ca și cum le-aș nega pe toate!” Am înțeles, în concluzie, că, într-adevăr, fiecare creștin are posibilitatea de a jertfi o parte din întregul învățăturii sale pentru a ajunge la o curăție mai deplină a credinței sale, cu excepția creștinului ortodox, întrucât doar acesta rămâne statornic în esența creștinismului, care reprezintă adevărul revelat, veșnic și neschimbat.

Un romano-catolic, de exemplu, îl poate nega pe papă, cum am făcut eu, sau poate respinge învățătura despre purgatoriu, sau să aibă obiecții față de prevederile Sinodului din Trident, fără a înceta prin aceasta să fie creștin. În mod asemănător, un protestant poate să tăgăduiască învățăturile marilor reformatori referitoare la harul dumnezeiesc și la „predestinație” și să rămână cu toate acestea creștin.

Doar creștinul ortodox este cel care nu dispune în credința sa de alte elemente, în afara adevărurilor esențiale ale creștinismului, care au fost revelate în mod direct de Tatăl prin Iisus Hristos. Ortodoxia este singura Biserică ce nu a primit niciodată să le ofere creștinilor altceva decât ceea ce „întotdeauna, pretutindeni și de toți” a fost socotită drept învățătura revelată de la Dumnezeu [8]. Din acest motiv, faptul de a îmbrățișa cineva ortodoxia, nu este altceva decât îmbrățișarea credinței Evangheliei în transparența sa inițială, în timp ce, din contră, dacă o neagă și apostaziază de la aceasta, este ca și cum ar nega și ar apostazia de la creștinism în întregime.

Ortodoxia este singura Biserică care, ca un paznic credincios al credinței evanghelice, „nu a schimbat vreodată ceva din aceasta, nici nu a scos, nici nu a adăugat” [9]; „nici nu a tăiat cele esențiale, nici nu le-a adunat pe cele secundare, nici nu a pierdut ceva al ei, nici nu a apucat ceva străin, [rămânând] întotdeauna înțeleaptă și credincioasă celor pe care le-a moștenit” [10], întrucât cunoaște că în credința ce i-a fost dată o dată și de la început [11] nu este permisă nici cea mai mică schimbare, nici măcar făcută de „un înger din cer” [12]; cu atât mai puțin de un om pământesc, mincinos și păcătos!...

Ortodoxia este adevărata mireasă a lui Hristos „fără pată sau zbârcitură, ori altceva de acest fel, ci sfântă și fără prihană” [13]. Aceasta este Biserica Sfântă a lui Dumnezeu, care se luptă împotriva tuturor ereziilor. Să lupte se poate. Să fie înfrântă,

însă, niciodată. Deși toate ereziile și schismele din ea au răsărit, ca mlădițe nefolositoare, tăiate chiar de vița de vie însăși, ea rămâne statornică prin rădăcina sa, prin unirea sa cu Dumnezeu” [15]. Cine o urmează, pe Dumnezeu Îl urmează; cine ascultă glasul ei, glasul lui Dumnezeu Îl ascultă [16]; și cine nu o ascultă, devine închinător la idoli [17].

Convins de toate acestea, nu mai îmi simțeam sufletul atât de pustiu și singur în fața atotputernicei biserici romano-catolice, pe de o parte, și în fața răcelii din ce în ce mai evidente a protestanților față de mine, pe de altă parte. Simțeam că există în Răsărit și împrăștiati prin toată lumea, milioane de frați ai mei creștini, cei care constituiau Biserica Ortodoxă, cu care mă găseam deja în comuniune de credință și de învățătură.

Calomnia papistașilor despre mumificarea teologică a Ortodoxiei nici măcar nu am luat-o în calcul, dat fiind faptul că înțelesesem că această statornicie cu încăpățănare a Ortodoxiei în adevărul moștenit nu constituia o poziție imobilă, **apatică** și pietrificată, ci era mărturisirea credinței **de un curs continuu**, precum curentul unei cascade, care pare întotdeauna același, deși apele sale sunt permanent altele și alternează în fiecare clipă, producând noi sunete și armonii. Totodată, ortodocșii începură încetul cu încetul să mă considere unul dintre ai lor.

„Faptul de a discuta cu acest spaniol despre adevărul Ortodoxiei, nu reprezintă prozelitism”, scria pe atunci un părinte arhimandrit, „ci o discuție cu el despre o învățătură și un duh de credință, care sunt atât ale noastre, cât și ale sale; cu diferența că noi le-am moștenit pur și simplu de la strămoșii noștri, în timp ce acesta a reușit să le scoată la lumină din adâncul a cincisprezece secole de istorie a Bisericii Apusului”.

Era, deci clar că drumul firesc al „neliniștilor mele sufletești”, așa cum spunea duhovnicul meu, mă condusese pe nesimțite chiar în sânurile Bisericii Mame, a Ortodoxiei. De asemenea, pe parcursul acelei ultime perioade, eram deja, fără să îmi dau seama, ortodox. Și precum ucenicii pe drumul spre Emaus, așa și eu mergeam alături de Adevărul dumnezeiesc fără să Îl recunosc, până să ajung la capătul peregrinării mele sufletești.

Când am ajuns la deplina convingere a tuturor acestor lucruri, am înțeles că nu mai îmi rămânea altceva decât să acționez în consecință. Am scris, deci o lungă expunere a întregii mele situații și a evoluției acesteia către Patriarhia Ecumenică, precum și Preafericirii Sale, Arhiepiscopul Atenei prin intermediul **organelor de conducere** ale Slujirii Apostolice a Bisericii Greciei. Totodată, în mod asemănător, am expus limpede hotărârea mea ierarhiilor și altor membri ai diferitelor biserici cu care avusesem legături.

Și simțind că dețineam acel prețios mărgăritar pentru care merită să jetfească cineva tot ceea ce are [18], mi-am părăsit țara și am mers în Franța, unde am luat contact deplin cu frații mei ortodocși, pe care abia ce îi cunoscusem. Am preferat însă să las să treacă încă un anumit timp, înainte de a deveni membru canonic al Bisericii Ortodoxe, scopul fiind o mai mare consolidare a atât de importantei mele hotărâri.

În cele din urmă, am făcut pasul decisiv, cerând în mod oficial intrarea me în adevărata Biserică a lui Hristos.

Toți într-un cuget am hotărât ca acest eveniment să aibă loc chiar în Grecia, prin predilecție țară ortodoxă, unde, pe de altă parte, trebuia să mă deplasez pentru a urma studii teologice.

Ajungând în Atena, m-am prezentat Preafericirii Sale, Arhiepiscopul Atenei, care mi-a pregătit cea mai părintească primire și a cărui dragoste, afecțiune și interes se păstrează neîntrerupt până astăzi și mă însoțesc la fiecare pas al noii mele vieți bisericești.

Același lucru l-aș putea spune și de Prea Cuviosul, pe atunci Protosinghel, astăzi cu harul lui Dumnezeu Episcop de Roges. Adevărat părinte, al cărui interes față de mine a fost mai presus de orice așteptare a mea.

Este de prisos să menționez că într-un astfel de mediu de dragoste plină de afecțiune, Sfântul Sinod nu a întârziat să hotărască intrarea mea definitivă în sânurile Bisericii Ortodoxe. Pe parcursul deosebit de emoționantei, pentru mine, slujbe a Mirungerii, prin săvârșirea căreia am devenit membru al adevăratei vițe, am fost cinstit cu numele Apostolului Neamurilor și în continuare am fost primit ca monah în Sf. Mănăstire „Maica Domnului Pentelis”. Câteva luni mai târziu am fost hirotonit diacon „prin punerea mâinilor” Episcopului de Roges.

Dacă face cineva abstracție de neîntreruptele supărări din partea membrilor sumbrei facțiuni a greco-catolicilor din Grecia, a căror imaginație nu se epuizează vreodată în a născoci fel și fel de calomnii, mă simt fericit, înconjurat fiind de dragoste, simpatie și înțelegere, de către sfânta Biserică a Greciei, a preacinstitei ierarhii, a diferitelor organizații religioase și, în general, a tuturor celor care până acum m-au onorat cu cunoștința lor duhovnicească.

Tuturor acestora, părinți și frați ai mei întru credință, și tuturor aceluia, care prin intermediul scrierilor mele au luat cunoștință cu bunăvoință de cazul meu și de întreaga mea Odisee, le cer sprijinul prin rugăciune, pentru a primi harul de sus, astfel încât să rămân vrednic și statornic față de o atât de minunată binefacere a Atotbunului Dumnezeu.

Note

[1] Vezi de ex. Apologetica papei Juan Ruano Ramos spre uzul elevilor din învățământul mijlociu, Barcelona 1948.

[2] Iată caracterizarea Ortodoxiei din punctul de vedere apologetic al romano-catolicismului: a) Ortodoxia nu este Biserica cea Una, deoarece s-a îndepărtat de centrul unității care este papa. b) Nu este Biserica Sfântă, deoarece reprezintă o mlădiță ce a fost tăiată de la trunchiul viței, prin care circulă harul și sfințenia; iar aceasta este Biserica papală. c) A încetat să mai fie Biserica Sobornicească de când s-a rupt de Roma, nucleul și simbolul universalității. d) Nu este nici Apostolică, cât timp nu se trage de la Apostoli, ci de la Fotie și Chiril. Idem, partea a2-a, Atribuții distincte ale adevăratei Biserici a lui Hristos.

[3] Serge Boulgakoff, L Orthodoxy, edit. Felix Alcan, Paris 1933.

[4] Metropolit Seraphim, L Eglise Orthodoxe, Payot, Paris 1952.

[5] Tertulian, De Prascript. Haretic., XXI.

[6] Nuestro Dios, vuestro Dios y Dios, Buenos Aires 1951.

[7] Uniații (de la Unitas, care înseamnă „unire”) constituie gruparea subversivă a catolicilor de rit răsăritean, care deghizați în clerici ortodocși, fac prozelitism în țările ortodoxe.

[8] «Quod semper, quod ubique, quod ab omnibus». Vezi mai sus.

[9] Sf. Vincențiu de Lerinos, Commonitorium, 23, 16.

[10] Idem.

[11] Iuda. 3.

[12] Gal. 1, 8.

[13] Efes. 5, 27; Origen, La Ieșire, Omilia 9.

[14] Cântarea Cântărilor 6, 9.

[15] Fericitul Augustin, Serm. De Symbol. Catech., 40, 635.

[16] Vezi Lc. 10, 16.

[17] Mt. 18, 17.

[18] Πρβ. Mt. 13, 44-46.

Necrolog

P.S. Pavel de Balliester, episcop de Nazianz

Cu profundă durere Sfânta Episcopie a Americii de Nord și de Sud anunță moartea tragică a Preasfințitului Episcop Vicar de Nazianz, Pavel, care a avut loc în orașul Mexic.

Duminică, 22 ianuarie 1984, vrednicul de pomenire episcop, ieșind după Dumnezeiasca Liturghie din Biserica Sf. Sofia din acest oraș, a fost ținta unui atac criminal. Grav rănit, a fost transportat la spital, unde a rămas până pe 31 ianuarie, când a și fost răpus de aceste răni. Motivele atacului criminal nu sunt încă cunoscute.

Vrednicul de pomenire, după numele din lume Francisc de Balliester, s-a născut în Barcelona, Spania, în anul 1927. Părinții săi proveneau dintre cele mai conservatoare familii de romano-catolici ale societății spaniole (familie de nobili).

Încă elev de gimnaziu fiind, după războiul civil spaniol, Francisc i-a urmat mamei sale, medic, în prima linie de luptă. A trăit grozăviile războiului, iar după încetarea focului, s-a întors pentru a-și continua studiile, cu hotărârea de a deveni cleric și de a predica Evanghelia păcii și a iubirii creștine.

Într-adevăr, tânărul Francisc s-a înscris în ordinul franciscan și a studiat la Facultatea de Filosofie a Universității din Barcelona.

Spirit căutător, a studiat cu atenție istoria și teologia Bisericii Ortodoxe și a luat hotărârea de a deveni cleric ortodox. Motivele pentru care călugărul Francisc de Balliester s-a hotărât să devină ortodox sunt expuse pe larg în opera sa „Convertirea mea la Ortodoxie”, care a fost editată în limba greacă în anul 1954 în Atena.

În Grecia, Francisc a învățat limba greacă, a fost primit în Biserica Ortodoxă cu numele Pavel și a urmat studiile teologice la Universitatea din Atena.

Înflăcărat de râvna sfântă de a sluji cu toate puterile Biserica Ortodoxă, a devenit cleric. A fost hirotonit diacon și preot în 1953, iar în anul următor a fost cinstit cu vrednicia de arhimandrit de către ÎPS. Pantelimon, Mitropolitul Tesalonicului.

Pr. Pavel a încheiat studiile teologice la Facultatea de Teologie din Halkis, pe care a absolvit-o în anul 1958.

P.S. Iacob, Arhiepiscopul Americii, l-a cunoscut pe Arhim. Pavel în Fanar. A apreciat capacitățile sale și cu precădere râvna sa misionară și astfel, în 1959 când a fost ales Arhiepiscop, l-a chemat în America.

Arhim. Pavel avea o adâncă cultură teologică și vorbea cu ușurință greaca, spaniola, latina, portugheza și limba franceză. Prin toate acestea, era limpede că va fi de folos Sfintei Arhiepiscopii a Americii de Nord și de Sud.

A preluat sarcina slujirii mai întâi în **Comunitatea ..... Scranton**, Pennsylvania și în 1961 în Sf. Sofia, Mexic. Aici a început pentru Pr. Pavel o etapă de intensă activitate, în care s-a dedicat cu râvnă slujirii creștinilor. Prea Sfințitul, apreciind râvna sa misionară, l-a desemnat Epitrop arhiepiscopal în Mexic și în America Centrală în anul 1966.

Timp de mulți ani, activitatea Pr. Pavel a fost încununată de succes. A întreprins călătorii obositoare pentru a-i vizita pe ortodocșii împrăștiați pe cuprinsul Americii Centrale. Apărea adesea la televizor, prezentând diferite programe religioase și nu a trecut niciodată cu vederea propovăduirea Ortodoxiei. În ciuda acestui program activ, găsea timpul necesar pentru a preda și la Universitatea din Mexic.

În paralel cu activitatea sa misionară de până atunci a desfășurat și una scriitoricească. A scris diverse cărți. A tradus Dumnezeiasca Liturghie în spaniolă. A publicat o mulțime de articole și studii în diferite limbi. Nu a trecut cu vederea nici participarea la dialoguri interconfesionale, precum și la mișcarea ecumenică.

Slujirea plină de roade a Arhim. Pavel a făcut cinste Bisericii Mame, care, la propunerea P.S. Arhiepiscop Iacov, l-a înălțat la vrednicia arhierescă. Hirotonia sa întru Episcop de Nazianz a avut loc la 15 martie 1970.

De atunci, în calitate de Episcop de Nazianz, Pavel de Balliester și-a continuat activitatea în Mexic și în America Centrală ca ajutor al P.S. Arhiepiscop, bucurându-se de cinste și dragoste din partea tuturor.

P.S. Episcop de Nazianz, Pavel, a fost cleric cu o aleasă educație. Iubea adânc Ortodoxia și tot ceea ce era grecesc și a lucrat neobosit pentru promovarea spiritului grecesc și a tradiției ortodoxe, deși nu era de origine greacă. Se distingea pentru adâncă credință, noblețea firească a manierelor și prin prezența sa demnă și impunătoare. Datorită multelor sale calități a adus mult folos și desigur, într-o zonă plină de tulburări.

Este păcat că slujirea Episcopului de Nazianz, Pavel, a fost întreruptă într-un mod atât de tragic. Cleric care a făgăduit ca țelul vieții sale să fie predica păcii și a iubirii creștine, a căzut victimă unui atac criminal.

P.S. Arhiepiscop l-a anunțat îndată de moartea Episcopului de Nazianz pe Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic și a slujit un Trisaghion în paraclisul Sfintei Arhiepiscopii pentru odihna sufletului vrednicului de pomenire ierarh.

Slujba de pomenire a fost slujită în Catedrala episcopală Sf. Sofia din orașul Mexic pe 2 februarie 1984, de ÎPS Sila, Mitropolit de New Jersey, fiind de față P.S. Ghenadie, episcop de Buenos Aires și P.S. Antonie, episcop de Cezareea, din partea Bisericii Antiohiei.

Veșnică pomenire P.S. Pavel, episcop de Nazianz!

3 februarie 1984

Biroul Sfintei Arhiepiscopii a Americii de Nord și de Sud.

**Articol publicat pe prima pagină a cotidianului „Kathimerini”
(«Καθημερινή»)
(Sâmbătă, 4 februarie 1984)**

A FOST ASASINAT ÎN MEXIC EPISCOPUL GREC PAVEL

Așa cum s-a făcut cunoscut din orașul Mexic, a murit alaltăieri P.S. Pavel de Balliester, episcop de Nazianz din cadrul Arhiepiscopiei grecești a Americii de Nord și de Sud. Decesul a survenit în urma atacului criminal al unui mexican în vârstă de 70 de ani, fost soldat și suferind de o boala psihică. La înmormântarea Episcopului a fost de față Arhiepiscopul Iacob, cel care a și condus activitatea întreprinzătorului episcop. Trebuie notat faptul că episcopul Pavel este de origine spaniolă, a îmbrățișat la vârsta maturității Ortodoxia și s-a distins ca păstor și ca scriitor.

Autoritățile din Mexic nu exclud posibilitatea ca autorul crimei să fie posedat de o formă specială de obsesie religioasă.

Anexă fotografică

Coroana

Papa Pius I (1903-1914) cu coroana.

Coroana papală (triregnum) reprezintă simbolul puterii religioase și laice a papismului asupra întregii biserici și în toate statele lumii.

Este purtată de papi doar la evenimente speciale, de ex. în timpul ceremoniei întronizării. Are de jur împrejur trei diademe împodobite cu pietre prețioase și în vârf o cruce așezată deasupra unui glob pământesc.

Coroana cu cele trei diademe a fost purtată pentru prima dată de papa Clement V (1305-1314) și pentru ultima dată de Paul VI în cadrul ceremoniei de întronizare a sa în anul 1963.

De atunci, nici un alt papă nu a mai purtat coroană. Condițiile societății contemporane au obligat scaunul papal să retragă, nu însă să și desființeze, simbolurile deosebit de clare ale autorității papale, pentru a evita critica acerbă și scandalizarea credincioșilor Bisericii Papale.

Încoronarea papei Paul VI (1963-1978).

În cadrul ceremoniei de întronizare, arhidiaconul pune coroana pe capul noului papă și spune următoarea rugăciune: «Primește coroana, împodobită cu trei diademe și cunoaște că ești Părintele Principilor și al Regilor, Stăpânitor a toată lumea, Vicar pe pământ al

Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Căruia este cinstea și slava în vecii vecilor.

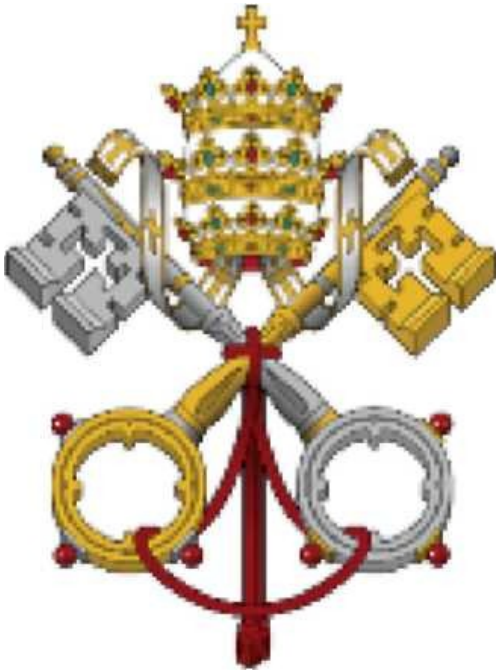
«Accipe tiaram tribus coronis ornatam, et scias te esse Patrem Principum et Regnum, Rectorem Orbis, in terra Vicarium Salvatoris Nostri Jesu Christi, cui est honor et gloria in s.cula s.culorum».

După Paul VI, ceremonia de întronizare a fost înlocuită (nu a fost scoasă din uz) cu ceremonia Întronizării Înaltului Pontif (Inauguration of the Supreme Pontificate).

Papa Benedict XVI

Refuzul ultimilor trei papi de a purta coroana nu schimbă cu nimic ambițiile și slava deșartă a papilor. Dogmele fundamentale ale papalității, primatul și infailibilitatea, din care decurg toate abaterile simbolice vizibile, rămân întru totul neschimbate. De ce? Pentru motivul că aceste două dogme sunt cei doi stâlpi pe care se sprijină construcția papală. Anularea lor aduce automat cu sine prăbușirea papalității.

Emblema papalității

Coroana nu se mai folosește de către papi, continuă însă să existe pe emblema și steagul Vaticanului ca simbol al puterii laice a papalității.

Primul Episcop de Kenge, Africa Franz Hoenen sărută picioarele papei Paul VI (1965).

De atunci și acest obicei a fost anulat. (ἀχρι καιρού).

Adresăm calde mulțumiri P.S. Sale Hrisostom, episcop de Rodostolos, care ne-a pus la dispoziție fotografia. Se poate să fie singura fotografie de acest tip care circulă în întreaga lume.

Ἀνεκαθεν
οἱ Πάπες
ἀπαιτοῦσαν
νὰ τοὺς φιλοῦν
τὸ πόδι ὡς
ἐνδειξὴν ἄκρας
ὑποταγῆς καὶ
σεβασμοῦ.

Pe vremuri, papii cereau să li se sărute picioarele ca dovadă de supremă supunere și respect.

*Ὁ πάπας ἐπὶ τῆς καθέδρας
μετὰ ριπιδίων (flabella).*

Papa pe scaunul papal cu ripide

Tronul papal mobil (sedia gestatoria).

Se compune dintr-un fotoliu îmbrăcat cu mătase, ce se sprijină pe o platformă care are câte două inele de legătură în fiecare colț, prin care sunt trecuți doi stâlpi. Stâlpii împreună cu tronul sunt ținuți de doisprezece palafrenieri, îmbrăcați în uniforme roșii. Este însoțit de

două mari ripide (evantaie) confecționate din pene albe de struț. Papa Ioan Paul I (1978) a fost ultimul care a întrebuințat sedia gestatoria. De atunci a fost înlocuit cu autoturismul. (popemobile).

Părinții Pr. Pavel Balliester, Francisco și Maria.

Pr. Pavel, episcop de Nazianz.

Pr. Pavel, arhimandrit.

Biserica Sfânta Sofia, în orașul Mexic. A fost construită din inițiativa și grija Pr. Pavel.

Sicriul cu rămășițele pământești ale Pr. Pavel este pus în mormânt.